

CORNELIU DIMA-DRĂGAN

BĂLCESCU
LA MĂRGINENI

LUCRĂRI EDITATE DE

**MUZEUL
MEMORIAL
„NICOLAE
BĂLCESCU”**

**SOCIETATEA
„PRIETENII
MUZEULUI
BĂLCESCU”**

Studia et acta musei „Nicolae Bălcescu”

1969. 424 p. + 5 pl. ilustr. + 7 h. 31 lei.

1970/1971. 772 p. + 7 pl. ilustr. + 1 arbore genealogic.
50 lei.

Nicolae Bălcescu, **Privire asupra stării de față, asupra trecutului și viitorului Patriei noastre.**

Ediția I. Bălcești pe Topolog, 1970. Epuizat.

Ediția a II-a. Bălcești pe Topolog, 1971. 48 p. 4 lei.

Cornelia Bodea, Paul Cernovodeanu și Horia Nestorescu-Bălcești, **Vatra Bălceștilor.** Studiu și documente. 1652—1866. Bălcești pe Topolog, 1971. 248 p. + 10 pl. ilustr. + 4 arbori genealogici. 12 lei.

Studii vilcene. Istorie. Artă. Etnografie și Folclor. Bibliografie. Atlas istoric vilcean. Rîmnicul Vilcii, 1971. 224 p. + 1 h. 10 lei.

File vilcene. Scriitori vilceni. Vechi tiparnițe. Istorie. Artă. Turism. Bălcești pe Topolog, 1972. 208 p. + 4 pl. ilustr. color + 1 h. 20 lei.

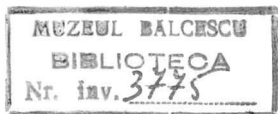
Arcade — 125. Foaie omagială editată cu prilejul aniversării revoluției române de la 1848. Bălcești pe Topolog, iunie 1973. 8 p. 1 leu.

Corneliu Tamaș, Petre Bardașu, Sergiu Purece și Horia Nestorescu-Bălcești, **Răscola țărănească din 1907 în județul Vilcea.** Studiu și documente. Cu o prefață de prof. univ. Vasile Maciu. Îngrijirea ediției și Studiul introductiv de Horia Nestorescu-Bălcești. Bălcești pe Topolog, 1974. LXXXIV + 446 p. + 9 tabele + 1 h. + 8 pl. ilustr. 30 lei.

Corneliu Dima-Drăgan, **Bălcescu și alți deținuți politici la Mărgineni.**

Ediția I. Bălcești pe Topolog. 1974. Epuizat.

Ediția a II-a. Bălcești pe Topolog. 1975. 80 p. + 16 pl. ilustr. 6 lei.

3775

BĂLCESCU
și alți deținuți politici
la MĂRGINENI

Din lucrările membrilor
Societății „Prietenii Muzeului Bălcescu“

Ediția I — 1974
Ediția a II-a — 1975

Coperta :
DUMITRU DĂNILĂ

Apare sub îngrijirea secretarului general
al Societății „Prietenii Muzeului Bălcescu“

HORIA NESTORESCU-BĂLCEȘTI

CORNELIU DIMA-DRĂGAN

BĂLCESCU
și alți deținuți politici
la MĂRGINENI

7 .

Ediția a doua

SOCIETATEA „PRIETENII MUZEULUI BĂLCESCU“
Bălcești pe Topolog, 1975

MEZEUL BALCESCU
BIBLIOTECA
Nr. inv. 3775

Călătorul care venea, pînă acum douăzeci de ani, de la Ploiești, pe vechiul drum al Tîrgoviștei, întîlnea sub ultimele culmi păduroase ale Carpaților, pe valea pîriului Cricovul Dulce turlele înalte ale unei biserici de demult, prinse în strînsoarea unui zid de cetate. Era mănăstirea Mărgineni, ctitorie falnică a Cantacuzinilor și lăcașul de surghiun al iuncărului Nicolae Bălcescu.

Din candela timpului a picurat însă ultima lacrimă a amintirii și toate zidurile cantacuzinești s-au prăvălit în uitarea fără întoarcere, sub o povară nemiloasă și nedreaptă. S-a risipit, fără să aflăm și fără să ne doară, un sanctuar al istoriei noastre zbuciumate,

în care nu vom mai putea păși niciodată, deși toți am fi fost datori să ne purtăm sufletele către locul de petrecere al postelnicului Constantin Cantacuzino, cel ucis în 1663 de intrigile unei fracțiuni boierești antinaționale, și de surghiunul al tinărului Nicolae Bălcescu, cel care a căutat în revoltă mîntuirea țării de asupra națională și socială.

Dincolo de zidurile, ce nu mai închid azi decît un loc viran pietruit cu lespezi funerare a rîmas uitată bolnița mănăstirii, transformată de oameni în biserică de sat.

Și totuși, dacă vrem să cunoaștem și să regăsim aceste locuri pierdute, va trebui să încercăm a rectori totul din însemnări trecute și vechi catagrafii, din arhive și icoane.

MĂNĂSTIREA

Cel mai îndepărtat glas al istoriei amintește, la anul 1486, de un vad de moară, în Teleajen, al *mănăstirii de la Cricov*,¹ ctitorită, nu cu mult înainte, de „Drăghici dvornic ot Mărgineni”², de la care i se va așeza, în timp, numele³.

Sihastră, în timpurile sale mai vechi, mănăstirea a fost întărită cu ziduri de cetate în vremea postelnicului (1646) și a stolnicului Constantin Cantacuzino (1681), păzind nu numai icoane și morminte, ci și nenumărate averi.

¹ Arh. St. Buc., manuscris nr. 454, f. 143v—144. Document datat : Tîrgoviște, 10 septembrie 6995 (1486).

² Despre neamul boierilor Mărgineni și mănăstirea cu același nume, vezi : George D. Florescu. *Boierii Mărgineni din secolele XV și XVI*. Studiu genealogic, Văleni de Munte, 1930, 103 p.

³ La 22 noiembrie 1517 era amintită sub forma : „mănăstirea lui Drăghici de la Cricov” (Arh. St. Buc., ms. 454, f. 140—141) ; la 15 iunie 1538, sub denumirea de „mănăstirea Drăghicești” (Ibid., f. 110v—111) ; la iunie 1569 reîntilnim o formă mai veche, „mănăstirea Cricoveni” (Ibid., f. 230v), pentru ca în secolul al XVII-lea și ulterior să fie numită invariabil mănăstirea Mărgineni. Vezi și : T. G. Bulat. *Mărginenii, o veche și bogată ctitorie prahoviană închinată sfîntului munte Sinai*, în : *Glasul bisericii*, 1966, nr. 11—12, p. 1072—1087.

O gramată patriarhală, din mai 1681, i-a recunoscut și întărit situația de „stavropighială“, fiind pusă sub ascultarea nemijlocită a ctitorilor și a egumenului Cornilie, numit cu voia stolnicului Constantin Cantacuzino⁴.

Nu prea departe de mănăstire, la Filipeștii de Tîrg, postelnicul Constantin Cantacuzino ridicase,

⁴ În : *Documentele Hurmuzaki*, vol. 14, partea I, p. 240—241 (328).

„Deoarece deci și acum ni s-a adus înainte cum că se află o sfântă mănăstire în Țara Românească, la Mărgineni, cu hramul preamarilor Voevozi, care s-a clădit la început de către cei de demult răposați strămoși ai preastrălucitei și de Dumnezeu iubitoare doamne Ilinca, așa zișii Filipeștii, iar apoi cu vremea, dărămîndu-se, a fost înnoit și scăpat de cădere de către soțul cel de preabun neam al acesteia, cel de trei ori fericit domn Marele Postelnic, dumnealui Constantin Cantacuzino, care, mișcat de dumnezeiască iubire și purtînd în suflet multă iubire de cele dumnezeiești... a chemat la lumină, cu toată îngrijirea și cu mină darnică, cu cheltuieli nu puține, acea sfântă mănăstire, împodobind-o în frumusețe..., dar din oarecari valuri ale vremii... pentru care și această sfântă mănăstire, lipsită de adevărat cîrmuire și îngrijire a ctitorilor săi inșiși, *mai că s-a prăpădit*, în mîini pline de nelegiuire și de silnicie... averea s-a adus înapoi, dăunăzi, la rînduiala casei... de dumnealui Constantin Cantacuzino (stolnicul)“.

La 26 iulie 1865, deschizîndu-se cufărul cu obiecte de cult mai valoroase luate, în 1863, de la mănăstirea Mărgineni, pentru Muzeul național de Antichități, s-au aflat 10 linguri de masă de argint cu inscripția „*Cornilie Egu-men M-rei Mărgineni. an. 1717*“ și alte două cu aceeași inscripție, dar din anul 1718. Cornilie fusese deci cel mai consecvent păstrător și adăugător la averile mănăstirii, înainte de închinarea ei mănăstirilor grecești de la muntele Sinai. (Arh. Stat. Buc., Fond Ministerul Instrucțiunii dosar nr. 1250/1863, f. 155r).

în vremea lui Matei Basarab, și un frumos palat, care anticipa, prin arhitectura sa, marea epocă brâncovenească de la sfârșitul aceluiași veac. După moartea Postelnicului, Mărginenii mănăstirii și casele de la Filipești au rămas stolnicului Constantin Cantacuzino, care petrecea aici, în liniște, multe zile și nopți de desfătare spirituală, în mijlocul multelor sale cărți adunate din toată lumea.

La începutul lunii septembrie a anului 1705, domnitorul Constantin Brâncoveanu, „cunoscînd că iaste vremea preumblării, răcorindu-să și vremea“ — după cum notează Radu Greceanu — „dimpună cu toată casa mării-sale și cu toată boierimea, au purces den Tîrgoviște și, fiind rugat dă boierii ce se afla în Praova ca să meargă pă la satele lor, mării-sa, ca un domnu blînd și înțelept, priimind, au mersu“. Primul popas l-a făcut, după relatarea aceluiași cronicar, „pre la Mărginenii Mănăstirii“, fiind, de altfel, și în drum⁵. Mănăstirea ca și palatul de la Filipești trăiau atunci epoca cea mai bogată din îndelungata lor istorie.

Moartea Stolnicului și intrarea trupelor austriece, în toamna lui 1716, cînd, de altfel, și domnitorul Nicolae Mavrocordat a fost făcut prizonier, aveau să marcheze începutul unei perioade de decădere în starea mănăstirii cantacuzinești. O cronică grecească a Țării Românești amintește chiar, pe larg, despre retragerea oștilor austriece la Mărgineni ca într-o cetate de mare rezistență militară: „Dar el [colonelul austriac], văzînd că Curtea domnească e neisprăvită și că șederea într-însa nu va fi

⁵ *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu Voievod*. Ediție critică de Aurora Ilieș, Buc. 1970, p. 155.

fără primejdie în caz de năvală, luînd tunurile Curții domnești [din Tîrgoviște] s-a îndreptat spre mănăstirea Mărgineni, care era împrejmuțată bine de ziduri, și acolo săpînd un șanț și făcînd parcăne și strîngînd multe provizii și ocupînd toate acele locuri, prăda prin cătanele lui pe vrednica de plîns Țara Românească și făcînd incursiuni pînă la Dunăre ataca pe Turcii din vecinătate, omorînd pe unii și făcînd prizonieri pe alții“⁶.

Deschizînd porțile mănăstirii trupelor austriece egumenul Cornilie, om de casă al Cantacuzinilor, intra, de fapt, într-un acut conflict cu domnitorul Nicolae Mavrocordat. Acesta avea să profite de situația creată și, chiar la începutul celei de a doua domnii în Țara Românească, la 18 septembrie 1720, închina mănăstirea Mărgineni sfîntului munte Sinai, schimbînd astfel și pe egumenul acestui vechi așezămînt bisericesc. Actul domnesc de închinare se referea, pe larg, la trădarea lui Cornilie din 1716: „[Mănăstirea Mărgineni] nefiind închinată și supusă pînă acum la altă parte, mai tare, ci era slobodă și supt o stăpînire și chiverniseală proastă a egumenului ci să întîmpla după vreme, să pricinuia de la acel igumen nu numai lucruri necuvincioase și fără bună orînduială, ci uneori și pagube și primejdii spre desăvîrșita pierzarea mănăstirii, precum s-au întîmplat în trecuta vreme în igumeniia unui ieromonah anume Cornilie, nestătătoriu și împărecheor fiind, carele pre lîngă alte ale lui neajurgeri de minte, pre vremea care s-au întîmplat războiul puteanicii Împărății a Othomanilor cu Nemții,

⁶ D. Russo. *Studii istorice greco-române*, vol. 2, p. 447 (Cronica Țării Românești de M. Grigoras).

au socotit a face și apostasia și au dus și cătana oaste nemțească în mănăstire și o au hrănit în multe zile, și după întoarcerea Neamților s-au primejduit mănăstirea a să strica den temelie de putearnica othomanească Împărăție“⁷.

În cuprinsul unui singur veac mănăstirea a suferit, în 1742, și în 1802, distrugerile catastrofale ale unor puternice cutremure fiind, practic, reclădită, de două ori. Pisania mănăstirii relatea, de altfel, pe scurt, întreaga istorie a vechiului așezământ cantacuzinesc: „Această dumnezeiască biserică cu hramul sfinților prea marilor îngeri care duc cetele îngeresti s-a zidit *întîiu* de cel de căpetenie ctitor al ei, Marele Vornic Drăghici Mărgineanul, din vestitul neam al Filipeștilor, și în anul Mîntuirii 1646, fiind domn Matei Basarab Voevod, cum era învechită și stricată, s-a înălțat *a doua oară*, de către prea sfințitul episcop și egumen al Mărginenilor chir Partenie și de către Marele Postelnic dumnealui Constantin [Cantacuzino] și de către Marele Vistier dumnealui Istrate și de către Logofătul dumnealui Pană [Filipescu], fiul lui Dumitrașcu Logofătul din Mărgineni; iar, după 96 de ani căzînd de cutremur, s-a înălțat *a treia oară* sub Mihai Racoviță Voievod, de către chir Antim arhimandritul și egumenul cel din Sinai la anul 1742; și, la urmă, în 1802, Octombrie 14, din nou s-a clărit de cutremurul cel groaznic o parte din zidul

⁷ N. Iorga. *Două hrisoave domnești pentru mănăstirea Mărgineni închinată Muntelui Sinai*. În: *Analele Academiei Române*, Men. Sect. Ist., seria III, tomul XVII (1935—1936), p. 13—17 și Arh. Stat. — Buc., ms. 455, f. 2r—5v.

de împrejmuire și toată aripa dreaptă a chiliilor și însăși biserica aceasta pînă în temelii; deci acum *a patra oară* s-a înălțat din temelie sub prea strălucitul nostru Domn Io Constantin Alexandru Ipsilanti Voievod și sub prea sfințitul Mitropolit al Ungro-Vlahiei chir Dosoftei, cu îngrijirea și cheltuiala sfințitului egumen de Mărgineni, chir Ioachim Sinaitul, cel din Bulgari, în anul Mîntuirii 1806, luna lui August 6⁸.

La opt ani după cea de-a doua ctitorie — cantacuzină — a Mărginenilor, Paul de Alep vizitează și admiră mănăstirea, lăsîndu-ne și prima descriere a ei, în a sa amplă relatare a *Călătoriilor Patriarhului Macarie de Antiohia*.

După un lung popas la Tîrgoviște, bogata capitală a lui Matei Basarab, drumul călătorilor arabi a trecut pe la Mărgineni și Filipești, unde au fost oaspeți ai postelnicului Constantin Cantacuzino.

„Această mănăstire el [postelnicul] o zidise din temelie — preciza Paul de Alep —, astfel încît să atragă admirația privitorului. Biserica are o cupolă înaltă centrală și trei tubernacole, fiecare cu cîte o frumoasă cupolă. Dinaintea porții este, de asemenea, o vastă cupolă rotundă cu mai multe arcuri“.

Foișorul de la intrare era pictat, în interior, cu minunate fresce, „executate în aur pe peretele goi“ încît privitorul rămîne uimit de strălucirea solară a scenelor. Din foișor, „o scară lungă conduce la ușa bisericii“, evident, artistic sculptată, interiorul bisericii fiind și el, în întregime, acoperit de fermecă-

⁸ N. Iorga. *Inscripții din bisericile României*, vol. I, Buc., 1905, p. 93—94 (189).

toare fresce, pe care Paul de Alep nu le putea asemui decît cu picturile moldovenesti de la Trei Ierarhi.

Clopotnița, separată de corpul bisericii, era „peste măsură, de frumoasă, fiind pe din afară toată acoperită cu felurite tablouri zugrăvite pe mortar, care ai crede că sînt marmură albă și colorată, și mozaic de toate formele și culorile“. La bază, clopotnița era „rotundă“, pentru ca deasupra să se înalțe sub formă octogonală, „avînd în culme opt arcuri, de care sînt atîrnate clopotele“.

Trapeza, clădită „lîngă biserică, pe un loc înalt, cu vedere la mănăstire și la o luncă“, era impresionant de „lungă și lată, și cu multe ferestre boltite“, pereții fiind împodobiți cu aceleași fascinante picturi.

Atunci, la mijlocul veacului al XVII-lea, mănăstirea era zidită numai, „între munți și păduri și înconjurată de bălți cu pește“. Astăzi, la Mărgineni, în satul în care s-a născut Ion Luca Caragiale, zărilor s-au deschis, iar pădurile s-au retras către munte.

Nu prea departe, pe o vastă înălțime, se arăta „palatul Postelnicului [de la Filipești], clădit din ziduri princiare, care uimesc simțirea și sînt mai frumoase decît acelea din capitală“⁹.

⁹ *The travels of Macarius Patriarch of Antioch*: written by his attendand archedeacon, *Paul of Aleppio*, in arabic. London, 1836. (2 vol.) Textul citat, în vol. 1, p. 157—161. Prima traducere a textului, în: *Arhiva istorică a României* (B. P. Hașdeu), Buc., 1865, vol. I, partea 2, p. 108—109.

Reclădită de două ori în răstimp de numai un secol, mănăstirea și-a pierdut treptat strălucirea și, mai ales, armonia sa originală¹⁰.

Fără gravuri sau desene de epocă, imaginea mănăstirii, de după refacerea din 1806, apare totuși, în tiparele dure ale unei catagrafii din 1823 și 1828.

Două incinte, împrejmuite cu ziduri, închideau sumedenii de acareturi și chilii. Astfel, în prima curte, în care se intra printr-o poartă păzită de o încăpere „cu înveliș dă șindrila veche“, se aflau: un grajd, o povarnă „învelită cu trestie, pentru făcut rachiu la trebuința mănăstirii“, un șopron pentru cai, „o găinărie“ și un alt șopron, în care lucrau lemnarii mănăstirii, o magazie de zid acoperită tot cu trestie, două porumbare mari și unul mai mic și, în sfârșit, trei „ceșmele dă zid“, însă două cu apă iar una fără dă apă“.

Printr-o poartă de fier, trecută pe sub înălțimile unui paraclis cu clopotniță, cu zugrăveala stricată de scurgerea anilor, se pătrundea în ograda cea mică a mănăstirii, unde se înșirau de-alungul zidurilor, treizeci și două de „odăi“ [chilii], pa-

¹⁰ Cf. N. Iorga. *Sate și mănăstiri din România*. Ed. a 2-a, Buc., 1916, p. 210—211: „Înzestrată cu multe moșii, mănăstirea a dus o viață asigurată, pînă ce un cutremur îi dărîmă zidurile la începutul veacului al XIX-lea. Ea se ridică din nou astfel de cum a fost; egumenii greci îi dădură, atunci și mai tîrziu, pînă după 1840, colonete de tencuială, o văpseală bătătoare la ochi, icoane nouă și scumpa catapeteasmă de marmură necioplită. Dar ei nu-i putură întregi liniile armonioase de la început, și din ceea ce au fost atunci Mărginenii nu se mai vede decît piatra de inscripție cu vulturul împărătesc, ce zace într-un colț, după ce s-a prăbușit prin cutremur din fațada dărămată“.

trusprezece „cămări“, cu două beciuri. Șirul chiliilor era întrerupt de un alt paraclis, mai mic, fără clopotniță.

În mijloc, *biserica* cea mare, cu două turle și „patru cruci de tinichea cu bășiți prefăcute la leat 1802“, după cutremur.

Invelită cu șindrilă, biserica era pardosită, în interior și în anvon cu dale de piatră albă, iar „catapetezma cu răstignirea i cu ușile împărătești de lemn: săpate și poleite“. Ușa de la intrare era și ea „de lemn săpată fără de fier“, iar cum intrai, „în dreapta, la bărbați, sînt șaptesprezece jețuri bez cel domnesc, iar al mitropolitului s-au scos de s-au mai lărgit biserica, și de-a stînga [la femei] nooăsprezece iar în tindă patrusprezece da dreapta, și opt de-a stînga“¹¹.

Așa arăta mănăstirea Mărgineni și în vara anului 1841, cînd Nicolae Bălcescu își începea vremea de trist și pustiitor surghiun, numai că zidurile și o mare parte a chiliilor stăteau încă năruite sau crăpate, în frigul și umezelile unor ierni și toamne trecute, căzute fiind de la cutremurul din 11 ianuarie 1838. Atunci, zidul cel mare al mănăstirii „s-au crăpat foarte tare și la colțul despre miază noapte au căzut la de trei stînji“, chiliile s-au dezlipit de pereți, „pe alocurea mai mult de două palme“, și aproape toate sobele și coșurile s-au fărămat, distrugînd dușumelele și acoperișurile chiliilor¹².

¹¹ Arh. St. Buc., Bunuri publice, M-rea Mărgineni, pachet XIII, doc. nr. 9, f. 1r.

¹² Ibid., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 84/1838.

Falnică ctitorie cantacuzină era numai un pustiu tărîm al dezolării, al tristeții, al suferinții.

În afară de călugări, din ce în ce mai săraci și mai uitați de dumnezeu, aici hălăduiau, în spasmele lor damnate, cîțiva preoți sau tîrgoveți cu mințile aiurea, trimiși să-și petreacă viața lor neștiută și fantasmă în strînsoarea zidurilor și a munților, alături de un număr de osîndiți la temniță pentru ucideri sau pentru hoții.

Singurătatea avea aici aripi de liliac.

TEMNIȚA

La 10 septembrie 1832, printr-un ordin al generalului Kiseleff, surplusul de arestați, al cărui număr era într-o continuă creștere, de la Giurgiu și Snagov, locuri mai vechi de detenție, urma să fie transferat sistematic la mănăstirea Mărgineni¹³. Așa a început a doua istorie a Mărginenilor, traversată de suferințele și suspinele arestaților din veac.

De fapt, ordinul generalului Kiseleff întărea o practică inaugurată mai înainte, de vreme ce, la 10 iulie 1832 erau trimiși la Mărgineni primii doi arestați, pentru omor¹⁴.

În trecut, mănăstirea mai fusese aleasă, sporadic, drept loc de exil, mai cu seamă, pentru unii adversari politici ai domniei.

De aici, de la Mărgineni, unde erau exilați de Grigorașcu Ghica, scriau Radu Crețulescu și fiul său, Pîrvu, în luna august 1674, fostului mitropolit Theodosie, arestat de același voievod și ținut la mă-

¹³ Ibid., Bunuri publice (Țara Românească), fond M-rea Mărgineni, pachet XV/1832.

¹⁴ Ibid., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 3r.

năstirea Tismana, cu speranța în grabnica lor mințuire ¹⁵.

Peste un secol, la 16 noiembrie 1793, era trimis tot la Mărgineni, „să se roage lui Dumnezeu să-i dea minte și înțelepciune“, Bănică Hrisoscoleu, pentru că a bătut un om domnesc ¹⁶.

Aici a căutat scăpare, în anul 1818, și un ierarh, Veniamin de Lesbos, osîndit de Divanul Țării Românești la exil dincolo de Dunăre, dar ulterior, prin comutarea pedepsei, urmînd a fi trimis în Moldova, unde viața nu i-ar fi fost în primejdie ca în părțile aflate direct în stăpînire otomană ¹⁷.

După amintitul ofis al generalului Kiseleff, mănăstirea Mărgineni devine, tot mai mult, lăcaș de detențiune pentru „pricini criminalicești“, pentru unii alienați mintali, iar din anul 1839, și pentru delictive politice.

În 1840, egumenul mănăstirii încearcă să determine autoritățile judiciare să transfere deținuții la Snagov, cu obligația suportării tuturor cheltuielilor de întreținere ¹⁸. Dorința călugărilor, de a fi degrevați de umila și dificila sarcină de temniceri nu a avut însă succes.

La 23 decembrie 1863, printr-un Jurnal al Consiliului de Miniștri, mănăstirea este transformată definitiv în penitenciar, prin decizia de „concentra-

¹⁵ N. Iorga. *Studii și documente cu privire la Istoria Românilor*, vol. 5, Buc., 1903, p. 487 (Extras din Condiția mănăstirii Pantelimon).

¹⁶ V. A. Urechia. *Istoria Românilor*, vol. 4, Buc., p. 285.

¹⁷ Biblioteca Academiei, documente grecești, pachet CM XXXI/15. (Comunicat de Mihail Caratașu).

¹⁸ Arh. St. Buc., Documente, M-rea Mărgineni, pachetul XIV/2.

rea arestaților de la Giurgiu și Snagov la Mărgineni“¹⁹.

Datorită condițiilor aspre de detențiune, mănăstirea Mărgineni a avut, de la început chiar, o tristă faimă.

Distrusă, după cum s-a văzut, în două rînduri de cutremure catastrofale, la mijlocul veacului al XVIII-lea și în anul 1802, biserica și clădirile anexă au fost mereu refăcute, zidurile devenind tot mai groase, tot mai reci și mai igrasioase. După un nou cutremur, din ianuarie 1838, mănăstirea Mărgineni devine și mai insalubră, zidurile fiind crăpate în mai multe locuri, acoperișul fărâmat de cărămizile coșurilor, pereții chiliilor cu tencuiala căzută, sobele cele vechi toate dărămate. Ploaia și vînturile ier- nilor și toamnelor de după cutremur au desăvîrșit ceea ce nu avusese nimeni răgazul și mijloacele materiale de a reface.

La nici douăzeci de ani de la ultimul cutremur, la 31 ianuarie 1856 mănăstirea a fost pustiită de un mare incendiu, în timpul căruia a ars și splendida biserică cantacuzinească²⁰.

Peste un an, în 1857, se trece la refacerea bisericii, a cărei pictură interioară a fost contractată cu Gh. Tattarescu²¹.

După restaurare, chipul vechiului așezămînt cantacuzinesc primise o nouă înfățișare, redată cu fidelitate de către catagrafia din 1863: „În mijlo-

¹⁹ Ibid., Ministerul Instrucțiunii, dosar nr. 1600/1864, f. 4.

²⁰ Ibid., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 435/1856.

²¹ Ibid., dosar nr. 454/1857.

cul aceste curți de a doua, Sfânta Biserică cu *trei turle mici*, învelitoarea ei și a turlelor de șindrilă veche, sagiacul împrejur de scînduri, deasupra turlelor două cruci de fier precum și alte două pe trupul Bisericii, însă una cam stricată, crăpată bisserica pe alocuri de cutremur; zugrăveala veche iar tîmpla din nou făcută, de marmură, cu ușile împărătești de lemn săpate și nezugrăvite, precum și cea de alături; la tîmplă puțină poleială, cu cinci Icoane²² (subl. n.).

În anul următor, în 1858 au fost reclădite și casele mănăstirești²³ prezentate și ele, în aceeași catagrafie.

În noua catagrafie, un element descriptiv interesant, îl reprezintă descrierea pe larg a *paraclisului* de lângă trapeza mănăstirii.

Către sfîrșitul veacului trecut, în 1893, Mărginenii cad din nou pradă unui incendiu, la fel de nimicitor²⁴.

Un raport asupra închisorilor din România, publicat în 1898²⁵, prezenta, între alte date statistice, și o sinistră situație a bolilor și mortalității deținuților în perioada 1893—1897. Dintre toate locurile de detențiune existente atunci, cea mai mare mor-

²² Ibid., Ministerul Instrucțiunii, dosar nr. 1095/1863, f. 1r—3r. (Vezi și anexa).

²³ Ibid., Dosare mănăstirești, M-reă Mărgineni, dosar nr. 468/1858.

²⁴ Cf. Gr. I. Dianu, *Istoria închisorilor din România*, Buc., 1900. p. 141.

²⁵ Cf. *Raport general asupra închisorilor centrale și aresturilor preventive pe anul 1897*, Buc., 1898. (Tabela No 3 De starea sanitară în închisorile centrale pe anii 1893, 94, 95, 96, 97).

talitate cauzată de *tuberculoză* se semnala la Mărgineni, Văcărești, Slănic și Bucovăț, iar numărul celor care sufereau de reumatism, datorită condițiilor de insalubritate, era, într-un singur an, la Mărgineni, de 85, ceea ce reprezenta aproape o treime din totalul deținuților internați acolo.

Cu atât mai grea era situația celor închiși la Mărgineni imediat după cutremurul din 1838, când lipsa de îngrijire se asociase cu marea catastrofă seismică, parcă pentru a face viața celor ce treceau prin acest lăcaș de închisoare mai aspră sau pentru a le zdruncina, pentru tot restul existenței sănătătea.

Fire mai plăpîndă și — pe atunci, foarte tînăr — Nicolae Bălcescu avea să simtă toată viața sa plină de zbucium urmările nefaste ale perioadei de popas, sub strajă, la mănăstirea Mărgineni. Ceea ce i-a dat cu nemilă fortăreața foștilor Cantacuzini nu a reușit să vindece nici soarele calm al Italiei. De la Mărgineni, viața lui Bălcescu a fost o titanică goană înaintea morții, învinsă doar de-alungul unui deceniu, de flacăra pasiunii sale revoluționare, de marea datorie de a scrie pînă la ultimele puteri istoria patriei sale, de forța prometeică a geniului său.

BIBLIOTECA

Prin ctitorii ei din veacul al XVIII-lea, Cantacuzinii, mănăstirea Mărgineni a fost, mai bine de două sute de ani, păstrătoarea unui important tezaur cultural : colecția de cărți și manuscrise a acestor fini cărturari, școliți la Constantinopol și la marile universități umaniste ale Italiei.

La Mărgineni, în biblioteca postelnicului Constantin Cantacuzino, a aflat Paul de Alep, un rarissim manuscris al Psalmilor regelui biblic David, pe care l-a transcris și l-a dus cu sine, în Siria ²⁶.

Va lăuda această mare colecție și Anton Maria Del Chiaro, secretarul brâncovenesc de după 1710 ²⁷, dar adevărata ei strălucire se datorează stolnicului Constantin Cantacuzino, cel care a lucrat o viață pentru a aduna de pretutindeni izvoarele istoriei românilor. Aici Stolnicul se întâlnea, în preocupări cu Nicolae Bălcescu, deși mergeau pe alte cărări ale timpului.

²⁶ Vezi lucrările noastre : *Biblioteca unui umanist român, Constantin Cantacuzino stolnicul*, Buc., 1967, p. 201 (215) și *Biblioteci umaniste românești*, Buc., 1974, p. 41.

²⁷ Cf. *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia*, Venezia, 1718, p. 124.

Cu aproape doi ani înaintea trimerii forțate a tînărului Bălcescu la Mărgineni, în toamna anului 1839, medelnicerul Gh. Ioanid, bibliotecarul Colegiului Sf. Sava din București, ridicase, de la vechea ctitorie cantacuzină, întregul fond de carte latină, și italiană aflat la mănăstire, pentru Biblioteca Națională²⁸. Au rămas însă la mănăstire toate cărțile în limba română, toate cărțile slavone și cele grecești, împreună cu toate manuscrisele existente în fondul original al bibliotecii cantacuzinești. Din păcate, nici atunci, nici mai târziu, înainte de dispariția mănăstirii, nimeni nu a întocmit un catalog amănunțit al acestei colecții, care trebuie să fi păstrat un impresionant fond documentar.

Cea mai veche catagrafie a avutului mănăstiresc, din perioada 1730—1740, menționează cîteva tetraevanghelii, liturgii, minee, triode, penticostare, ferecate și poleite, în aur și argint, precum și „alte cărți multe cîte trebuiesc bisearecii piste an“ și „alte cîteva (adică, aproape patru sute) cărți sîrbești (slavone), latinești, i frîncești (italiene)“²⁹. Și catagrafiile, din 1 aprilie 1823 și 22 august 1828, menționează cărțile grecești (58 de titluri), cărțile românești (55 titluri), precum și „93 mari cărți lati-

²⁸ Pentru prezentarea împrejurărilor privitoare la trecerea cărților cantacuzinești de la mănăstirea Mărgineni la Biblioteca națională de la Colegiul Sf. Sava din București, vezi lucrarea noastră: *Biblioteci umaniste românești*, p. 1—2; 14—15.

²⁹ Arh. St. Buc., manuscris nr. 377, f. 518r.

nești și sîrbești vechi“, alături de altele „300 bucăți mici i pac latinești și sîrbești vechi“³⁰.

După aceste sumare înregistrări, care nu cuprind însă și manuscrisele, mai erau la Mărgineni, în vremea detențiunii lui Bălcescu, peste două sute de cărți românești vechi, în română, slavonă și greacă, precum și altele, tot slavone și grecești, tipărite peste hotare, cele grecești, cele mai multe, la Veneția.

Inventarul din 1863 transcrie numai 100 de cărți românești, slavonești și grecești³¹, pentru ca cinci volume prețioase prin legătură și ferecătură, să fie ridicate pentru viitorul Muzeu național de antichități, adică : „Patru Evanghelii îmbrăcate cu argint și poleite însă trei grecești și una mare slavonească ; Una Idem grecească îmbrăcată în catifea roșie manuscrisă“³².

Ultimul inventar al avutului mănăstiresc, din 17 iunie 1914, trecea, la capitolul cărților : „Două Evanghelii, Una Ediția Sinodului îmbrăcată cu argint, iar alta veche cu scoarțe tari de lemn ; Treizeci și patru cărți vechi grecești și un pomelnic al ctitorilor Bisericei (semnalat, de altfel, și de Nicolae Iorga³³) ; Unsprezece minee pe 12 luni, un Triod vechi, un penticostar, un Apostol și un Molitfelnic“³⁴.

³⁰ Ibid., M-rea Mărgineni, pachet XIII/7, f. 2 și XIII/9, f. 1.

³¹ Ibid., Ministerul Instrucțiunii, dosar nr. 1095/1863, f. 2v—3r.

³² Ibid., Fond Comisia documentară, dosar 60/1863, f. 3r.

³³ Cf., *Inscripții...*, p. 96.

³⁴ *Lucrarea n. Bibliotecii umaniste românești*, Buc., 1974. p. 176.

Se mai păstra la Mărgineni, în vremea exilului lui Bălcescu, și bogata *arhivă a mănăstirii*, cu toate documentele ctitoricești, astăzi pierdute, cu toate actele moșiilor și țiganilor și ale altor mișcătoare și nemișcătoare averi ale mănăstirii.

În mod evident, Bălcescu, acest mare iscoditor de izvoare, nu a pregetat să cerceteze, în anul său de exil, și aceste odoare ale amintirii străbune.

Aici și nu pe alte căi a aflat Bălcescu despre viața și moartea postelnicului Constantin Cantacuzino, căruia îi și face un documentat portret chiar în primul volum al revistei sale *Magazin istoric pentru Dacia* ³⁵. De altfel, Bălcescu amintește despre înmormântarea marelui Cantacuzin la ctitoria sa din Prahova : „Trupul lui îl ridică soția sa și copiii și-l duseră de-l înmormântară la monastirea lor la Mărgineni“ ³⁶.

Dacă Mărginenii, din vremea Regulamentului Organic, i-au adus lui Bălcescu boala cea fără de scăpare, Cantacuzinii, din veacurile trecute, l-au făcut să simtă, mai aproape istoria, istoria luptei pentru dreptate, libertate și adevăr a poporului nostru.

³⁵ *Postelnicul Constantin Cantacuzino (Biografie)*, în : *Magazin istoric pentru Dacia*, 1, 1845, p. 380—410.

³⁶ *Ibid.*, p. 390.

DUELUL

În același dosar al osîndiților pentru pricini criminalicești, după un număr de ucigași, țigani fugiți de pe moșii, hoți de cai sau alienați mintal, o hîrtie a Departamentului pricinilor din lăuntru, din 1 aprilie 1839, înștiința pe cuvioșia sa năstavnicul sfintei mănăstiri Mărgineni din sud Prahova : „Fi-indică Domnul Aleco Lenș, din Înaltă poruncă a Mării sale lui Vodă să trimită surghiun la acea sf. mănăstire Mărgineni, unde are a sta supt pază pînă la al doilea poruncă“³⁷.

Cine era acest cel dintîi întemnițat politic al Mărginenilor ? Ce fapte îl aruncă în urgia surghiunului ?

Primul deținut politic din istoria modernă a Mărginenilor, *Alecu Lenș*, era al doilea fiu al marelui boier Filip Lenș, cel care candidase, după 1821, împreună cu alți șase boieri, la domnia Țării Românești și care, în primii ani ai Regulamentului Organic, primise înalte demnități de stat.

În 1738, François-Thomas de Linche, născut la Marsilia la 1 aprilie 1719, dintr-o familie de foști

³⁷ Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 201r. (Vezi și anexa).

demnitari la curtea regelui Franței Ludovic al XVI-lea, a trecut la Constantinopol, unde a intrat în anturajul domnitorului Constantin Racoviță, care l-a înălțat în ranguri boierești. A fost însă decapitat, în 1760, în pavilionul Marinei, din Vechiul Scrai, sub ochii sultanului Mustafa al III-lea, cu toate protestele ambasadorului Franței la Poariă.

Fratele său, Jean-Baptist, născut la Marsilia, la 26 martie 1726, a trecut atunci în Țara Românească, la București, unde s-a căsătorit cu Maria Hodivoianu, din familia polcovnicului Hodivoianu, și a intrat în serviciul Curții princiare, ca secretar de stat al domnitorului Alexandru Ipsilanti. A murit la București, în anul 1780, fiind înmormântat la Biserica Bărăția.

Fiul său, Filip, născut la București, în 1779, s-a împămîntenit în Țara Românească, căsătorindu-se, în 1807, cu Elizaveta Balotescu-Cârpenișanu.

Alexandru Lenș era al doilea fiu al său, născut la București, în 1812. Alexandru a studiat la Paris, înainte de 1830, împreună cu Nicolae Băleanu, Nicolae și Constantin Brăiloiu, Dumitrache Golescu, Costache Filipescu și cu fratele său mai mare, Constantin, născut în 1810, și cu alți tineri români, care semnau la 4 octombrie 1829 o scrisoare elogi-oasă către redacția recentului ziar, *Curierul românesc*, mulțumind lui Heliade Rădulescu pentru abonarea lor la cel dintii periodic românesc, apărut în țară ³⁸.

Întorși în Țara Românească, foștii studenți la Paris au alcătuit treptat acea opoziție autohtonă

³⁸ Cf. *Curierul românesc*, 1, 1929—1930, p. 247 și *Albina românească*, 1, 1929, p. 181—182.

îndreptată împotriva regimului instaurat după aplicarea Regulamentului Organic, care milita, în primul rînd, pentru înlăturarea asupririi străine, pentru realizarea vechiului deziderat de unitate națională.

Întreaga domnie a lui Alexandru Ghica a fost traversată de nenumărate revolte și acțiuni menite să înlătore ocupația străină. Înregistrînd, cu vădită nemulțumire, aceste stări de lucruri, agentul Austriei la București, Casimir de Timoni, rela-ta cancelarului Metternich, la 22 februarie 1839, despre „cutezanța acestor tineri domni“, care nu se sfiau să aducă insulte chiar unor „persoane de prim rang, cum ar fi însuși ministrul general al Rusiei“³⁹.

„Astfel, de cîteva zile — relate același diplo-mat —, fiul vornicului Lenș este văzut în tovărășia unui aghiotant, a maiorului Golescu, a celui de al doilea maior Golescu și a procurorului Brăiloiu“. Conducătorul acestui grup de boieri dizidenți, Alecu Lenș, l-a provocat, atunci, la duel pe unul dintre reprezentanții partidei adverse, „un boier de mîna a doua, Ghiță Chiriac“, care se bucura însă de „o bună reputație în societate“, adică în rîndul păturii care accepta cu supunere dominația străină. Refuzînd provocarea lansată de Lenș, omul stăpînirii răspunde cu insolență că „nu a fost crescut la Paris, nu știe ce este un duel, dar cunoaște numai tribunalul și acolo este gata să dea socoteală de faptele sale“, punînd în același timp slugile să sechestreze și să molesteze pe doi din

³⁹ *Documente Hurmuzaki*, vol. 22, Buc., 1946, p. 96—97 (96).

tovarășii lui Lenș. Atunci a avut loc o sîngeroasă încăierare, soldată cu răniți de ambele tabere și cu o creștere extrem de periculoasă a tensiunii politice interne.

Condamnați de autorități la arest la domiciliu — ceea ce a nemulțumit pe ambasadorii Rusiei și Austriei, care doreau sancțiuni mult mai aspre — boierii cei tineri, participanți la aceste tulburări, pregăteau în casa lui Alecu Lenș o nouă contra-ofensivă, organizînd mari întruniri ale opozanților regimului regulamentar.

În fața acestei situații, domnitorul Alexandru Ghica a hotărît exilarea lui Alecu Lenș la mănăstirea Mărgineni, a maiorilor Golești, la moșia lor, iar a procurorului Brăiloiu, la Craiova⁴⁰.

Din adresa de trimitere la Mărgineni, întocmită de Departamentul pricinilor din Lăuntru (Ministerul de Interne), reiese că deținuții politici trebuiau ținuți separat de cei de drept comun, iar arestatul pentru asemenea fapte politice venea de la București cu un „orînduit cinovic spre însoțire“, care urmă să rămînă acolo pînă la eliberarea arestatului.

Totodată, egumenul Mărginenilor era invitat să confirme sosirea arestatului și să orînduiască „o odaie cu toate cele cuvincioase, spre a Dumisale lăcuire, pă cîtă vreme va sta acolo“.

Exilul lui Alecu Lenș la Mărgineni a durat pînă la 21 mai 1839, cînd o nouă adresă a Departamentului trebilor din lăuntru amintea egumenu-

⁴⁰ Ibid., p. 103 (105) — București, 19 aprilie (1839) și I. C. Filitti. *Domniile române sub Regulamentul Organic*, Buc., 1915, p. 112.

lui despre ofisul domnesc, prin care Alecu Lenș era grațiat, arestatul urmînd a fi „slobod a să dă-părta de la acea Mănăstire“⁴¹.

Deși a deschis galeria surghiuniților politici din Țara Românească, Alecu Lenș, a evoluat treptat către conservatorism, fiind confirmat după înăbușirea revoluției din 1848, printr-o decizie a caimacamului Constantin Cantacuzino, prezident la Judecătoria civilă de Ilfov⁴², post pe care îl ocupase și anterior⁴³.

La un an după evenimentele din 1848, Alecu Lenș s-a căsătorit cu Alexandrina Filipescu, fiica marelui vornic Ion Filipescu, și a murit la Viena, în urmă cu un secol, în anul 1874⁴⁴.

⁴¹ Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 202r.

⁴² Cf. *Buletin gazetă oficială*, 1848, p. 217—218. În vremea domniei lui George Bibescu, Alecu Lenș a devenit subprefect al Capitalei, dar agentul diplomatic austriac își manifestă, într-un raport din 4 august 1843, aceeași veche ostilitate: „aici în țară are (Lenș) o reputație tare proastă“ (Cf. Documente Hurmuzaki, vol. 22, p. 411 (334).

⁴³ Cf. *Buletin gazetă oficială*, 1847, p. 299—300.

⁴⁴ Cf. A. D. Xenopol. *Istoria Românilor*, vol. 6, p. 262. Despre familia Lenș, vezi și *Figuri contemporane din România* (Buc., 1911), număr consacrat prezentării genealogiei familiei Lenș.

CĂMPINEANU

Opoziția națională s-a manifestat, sub o formă organizată, mai întâi în cadrul debaterilor din Adunarea obștească, îndeosebi în chestiunea așazisului *articol adițional* la Regulamentul Organic, prin care Puterea protectoare încerca de fapt să anuleze autonomia țării, toate eventualele modificări la Regulament urmînd a fi aprobate numai cu acordul Rusiei țariste.

Conducînd partida națională, colonelul Ion Cămpineanu a determinat respingerea, de către Adunarea obștească, a acestei noi și grave imixțiuni străine în viața politică a Țării Românești.

Ulterior, cînd sub presiunea conjugată a celor două puteri, Turcia și Rusia, s-a reușit impunerea reacționarului articol adițional, Ion Cămpineanu ca exponent al partidei naționale, a trecut la organizarea unei *opозиții ilegale*, conspirative, stabilind în acest sens, legături cu revoluționarii polonezi, conduși de contele Adam Czartoriyski. La 1 noiembrie 1838, Ion Cămpineanu realizează chiar un angajament solemn cu mișcarea revoluționară polonă, care prevedea înfăptuirea, pe cale revoluționară, a unirii într-un singur stat a tuturor românilor, abolirea Regulamentului Organic, alegerea unui sin-

gur domn ereditar și elaborarea unei noi constituții, pe baze liberale și democratice.

Pentru împlinirea acestui angajament și pentru a solicita sprijinul necesar din partea altor puteri europene, precum Franța și Anglia, Ion Câmpineanu a întreprins, în 1839 o lungă călătorie de informare și afirmare a dorințelor partidei naționale, la Constantinopol, Paris și Londra.

La întoarcerea sa în țară, Câmpineanu este însă arestat și trimis „surghiun și supt pază” la Mănăstirea Mărgineni, la 19 martie 1840 ⁴⁵.

Adresa Departamentului pricinilor din lăuntru către egumenul mănăstirii, publicată de noi în anexă, preciza că „după sosirea numitului [I. Câmpineanu] acolo pă deoparte să i se dea în mănăstire trebuincioasele încăperi pentru a dumisale locuință și suptu pază petrecere pînă la 2-lea înaltă poruncă”.

Despre detențiunea colonelului Ion Câmpineanu amintesc și rapoartele consulului austriac la București. Astfel, la 30 martie 1840 se transmite la Viena știrea că pedeapsa inițială, de exil la Filipopoli, a fost comutată, iar „Campiniano wird in einigen Tagen in das Kloster Murgineni gebracht werden” (De cîteva zile Câmpineanu se află răpus în ideile sale la mănăstirea Mărgineni) ⁴⁵.

Aceleași surse diplomatice menționau, la 14 septembrie 1840, transferul colonelului Ion Câmpineanu, pe motive de boală, de la Mărgineni la Plumbuita: „Der bekannte Bojar Kampiniano ist

⁴⁵ Arh. St. Euc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni dosar nr. 1/1830 f. 229r.

⁴⁶ Documentele Țurmuzakii, vol. 22, p. 132 (139).

von seinem bisherigen Aufenthalts orte in ein gesunderes, ganz in der Nähe von Bukarest liegendes Kloster gebracht worden, um seine wankende Gesundheit besser pflegen zu können“ (Cunoscutul boier Câmpineanu a fost adus de la domiciliul său de pînă acum [Mărgineni] într-un loc mai bun, tot în apropierea Bucureștiului, într-o mănăstire închinată, pentru a-și putea îngriji mai bine sănătatea sa șubredă)⁴⁷.

Intr-adevăr, Câmpineanu fusese transferat de la Mărgineni la Plumbuita la 18 august 1840.

În anul următor, la 29 martie 1841, Câmpineanu era amnistiat și pus în libertate, cîteva zile mai tirziu, la 11 aprilie ⁴⁸.

Din nou consulul Timoni transmitea cancelarului Metternich la 14 aprilie 1841, vestea eliberării șefului partidei naționale ⁴⁹.

Arestarea colonelului Ion Câmpineanu și surghiunirea sa la Mărgineni au avut în epocă un ecou de amploare. La București și în alte orașe ale țării se cînta atunci o *Marseillesă a Românilor*, creată de Cesar Bolliac, care avea ca refren, îndemnul eliberării din închisoare a popularului erou : „Hai-

⁴⁷ Ibide., p. 149 (158).

⁴⁸ Despre detențiunea lui Ion Câmpineanu la Mărgineni și Plumbuita, vezi și : I. Ghica. *Ion Câmpineanu*, Discurs de recepțiune la Academia Română, Buc., 1880 ; Alex. Lapedatu, *Ion Câmpineanu (1798—1863)*, Buc., 1936 și Constantin Vlăduț. *Ion Câmpineanu*, Buc., 1973, p. 176—186.

⁴⁹ Documentele Hurmuzaki, vol. 22, p. 168.

deți, frați, la Mărgineanu // Să scăpăm pe Câmpineanu“⁵⁰.

Tot din vremea detențiunii sale la Mărgineni, datează și epistola versificată, păstrată azi în arhiva generalului revoluționar, Gheorghe Magheru⁵¹.

Începuse marea istorie revoluționară a Mărginenilor.

⁵⁰ Cf. C. D. Aricescu. *Satire politice care au circulat în public, manuscrise și anonime, între anii 1840—1866*, Buc., 1844, p.

⁵¹ Cf. *Arhiva generalului Gheorghe Magheru*; Buc., 1968, p. 47 (211).

CONSPIRAȚIA

În timp ce colonelul Ion Câmpineanu aștepta, la mănăstirea Plumbuita, punerea în aplicare a hotărîrii de grațiere, la 9 aprilie 1841, participanții la conspirația condusă de Mitică Filipescu, între care și tînărul fost iuncher, NICOLAE BĂLCESCU, ascultau, fără a iscăli însă de luare de cunoștință, în semn de protest față de oficialități, o teribilă condamnare la grei ani de ocnă, temniță și surghiun.

„Astăzi, miercuri, s-au hotărît... după punctul pravilei de la partea a 6-lea cap. I-iul, 1.89 articolu a 2-lea și prin urmare neputînd fi apărați de osînda criminală, urma a-și lua toți osînda ocni: Dar fiindcă unii din ei să dovedesc complotiști cu lucrare și alții ocrotitori și tăinuitori aceștii nelegiuite fapte fieștecere dintrînșii să-și ia pedeapsa după chipul următor :

1-iu. Marin Serghescu, Sotir Geran, C. Telescu și Grigore Radoșanu să să trimită la ocnă pã ani zece ;

2-lea. Serdaru Machidonschi, C. Baronescu, C. Cămărășescul, Mihail Molojescu, Căminaru Mitică Filipescu ca niște cunoscători aceștii fapte și ocrotitori cu tăinuire, la închisoarea Znagovului pã opt ani ;

3-lea. Iuncărul NICOLAE BĂLCESCU și de este în categoria celor din urmă, dar nevîrstnic aflîndu-să, după partea I-a de la art. 60 din condica noă, să se trimită la mănăstirea Mărgineni pã soroc de trei ani...⁵².

Cu cîteva luni în urmă, oamenii Agiei descoperiseră un nou complot, mai radical și mai periculos decît toate uneltirile lui Cîmpineanu. Se urmărise, de această dată, înlăturarea pe cale revoluționară a întregii orînduiri de stat. Cît de departe ținteau planurile conspiratorilor, se vede clar din concluziile comisiei de anchetă instituită de domnitor.

Urma, mai întîi, să se constituie la o moșie din preajma Bucureștilor, arendată de francezul Vaillant, o forță de șoc insurecțională, care „într-o seară, fără veste, la vreun bal sau la teatru să năpustească asupra stăpînitorului și a tuturor celor mari boieri“, să „răstoarne oblăduirea de azi“ și să instaueze, prin forță, „o vremelnică oblăduire revoluționară“, inspirată, probabil, din marea Revoluție

⁵² Cf. G. Zane. *Mișcarea revoluționară de la 1840 din Țara Românească*. În : *Studii și materiale de istorie modernă*, vol. 3, 1963, p. 291—292.

La 13 mai 1841, cõnsulul austriac Timoni a transmis la Viena, în versiune franceză, întreaga hotărîre de condamnare a complotiștilor ; noi reținem numai capitolul referitor la Nicolae Bălcescu : „3°. Le Cadet Nicolas Baltzesko, bin que se trouvant la même catégorie que ces derniers, mais étant mineur, d'après le § 1 de l'art. 60 de nouveau Code, à la réclusion de Marjineni pour trois ans“. (*Documente Hurmuzaki*, vol. 22, p. 190).

franceză, adică „un directorat alcătuit din șase membri și un președinte“.

Odată constituită, noua putere revoluționară urma să elaboreze o nouă constituție, să treacă la alcătuirea unei „oștiri revoluționare“, singura în măsură să apere cuceririle dobândite, să desființeze proprietatea și, în final, să transforme țara în republică⁵³.

Conspirația a fost sugrumată în fașă. Cei care au gândit-o au luat drumul ocnei și al temniței. Ea a prefigurat totuși, în intenții, înfăptuirile revoluției din 1848. Unii din conjurații din 1840, precum Mitică Filipescu și căpitanul Macedonski, și-au răpus ființa în temniță. Alții au luptat și pe baricadele revoluției din 1848. Dintre toți s-a înălțat însă în marea istorie a neamului, alături de Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, iuncărul NICOLAE BĂLCESCU, sfînșind, cu patimile vieții sale de jertfă, vechile ziduri cantacuzinești ale Mărginenilor.

⁵³ I.C. Filitti. *Turburări revoluționare în Țara Românească între anii 1840—1843*, Buc., 1912.

N I C O L A E B Ă L C E S C U S I N P I T Ă R E A S A Z I N G A

După aproape o lună și jumătate de așteptare în arestul Agiei, la 18 iunie 1841, ofișul domnesc consfințea aspra hotărîre a tribunalului. Abia de atunci trebuiau a începe cei trei ani de surghiun la Mărgineni.

Bălcescu, ca de altfel toți ceilalți condamnați, petrecuse mai mult de o jumătate de an în aresturi preventive, la Dejurstva Oștirilor Românești, pînă la scoaterea sa din armată, la Agia Capitalei sau la Vornicia Temnițelor.

Aceasta din urmă, dorind să arunce parcă mai repede uitarea asupra odiosului proces, îi cerea, pe arestați, pe seama sa, la 3 iulie, spre a-i îndrepta, în grabă, spre ocna de la Telega, spre Snagov sau Mărgineni.

Bălcescu, cel mai tînăr dintre conjurați, pleca primul pe drumul de osîndă, în seara zilei de 7 iulie, însoțit de doi dorobanți, trimiși de prefectura județului Ilfov : Dumitrache sin Radu și Radu sin Zecul⁵⁴. Peste o noapte și o zi căruța Agiei lăsa,

⁵⁴ Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 229r.

între zidurile vechii mănăstiri cantacuzinești, pe deținutul cu No. 1 : NICOLAE BĂLCESCU SIN PITĂREASA ZINCA, nevîrstnic, adică numai de 19 ani. De fapt, Bălcescu împlinise 19 ani la intrarea sa în armată, în 1838, dar și-a declinat mercur aceeași vîrstă spre a obține o pedeapsă mai blîndă.

Era în dupăamiaza zilei de 8 iulie 1841, cînd egumenul mănăstirii trecea, la numărul de ordine 31, adresa primită de la Vornicia Temnițelor, împreună cu *catastihul de statul atestatului* (fișa de deținut).

Adresa, semnată de însuși Blaramberg, Șeful Vorniciei, preciza că „Arestatul Nicolae Bălcescu, fostul iuncăr, pentru împărtășirea ce au avut cu turburătorii liniștii obștii, s-au osîndit prin luminat ofisul Mării Sale lui Vodă din 18 Iunie trecut cu No. 536, alăturat în copie pe lingă adresul cinsti-tului Departament de supt No. 5048, a să trimitte în surghiunlicu acei mănăstiri pe soroc de ani trei, fiind nevîrstnic, socotit de la data luminatetei porunci“⁵⁵.

Fișa deținutului Nicolae Bălcescu, tipic „criminalicească“, aidoma cu acelea ce însoțeau pe oricare osîndit de drept comun, ne-a lăsat, la rubrica „ce semnalmente are“, și un portret, monstruos în laconismul său de dincolo de omenesc : „Înălțimea de coți 2 și 7 verste, părul căstăniu, sprînce-nele căstăunii, ochii căprui, la față smead, mustățile căstăunii, rade, la chip prelung, nasul lung“⁵⁶.

⁵⁵ Idem.

⁵⁶ Ibidem, f. 230.

Deslușind slovele chirilice ale acestui document, mîngîi cu evlavie hîrtia aspră, scorțoasă, care trosnește, ca o pădure în flăcări, pe care n-o vezi, dar o auzi mereu, în trecerea timpului. Descoperit de mult, de la începutul veacului, de Iuliu Tuducescu⁵⁷, documentul așteaptă încă, în dosarul celor arestați de la mănăstirea Mărgineni, să fie ridicat din uitare și pus întotdeauna, alături de pictura lui Tattarescu, ca o icoană a amintirii a luptei pentru adevăr și libertate.

⁵⁷ Două acte privitoare la surghiunul lui Nicolae Bălcescu în 1841. În : *Convorbiri literare*, 34, 1900, p. 1125—1127.

LA MĂRGINENI

Pînă în vara lui 1841 mănăstirea nu-și refăcuse decît în mică măsură stricăciunile de la marele cutremur din 11 ianuarie 1838, care afectase cel mai mult chiliile interioare, locul de încarcerare al tuturor arestaților de la Mărgineni.

Într-una din aceste chilii, cu tavanul fărîmat de coșurile prăvălite la cutremur, cu pereții crăpați și fără sobă, a locuit și Nicolae Bălcescu. Era al treilea mare cutremur care se abătuse asupra mănăstirii, numai în trecerea unui veac, cînd ctitorii se pustiiseră de mult, iar averile cele de odinioară se împuținaseră și cele care mai existau treceau pe drumuri străine, la muntele Sinai, către care fuse-se închinat așezămîntul în vremea lui Nicolae Mavrocordat.

Nu există nici o imagine contemporană a mănăstirii, dar catagrafiile pe care le-am prezentat și care sînt din epocă redau o stare nu prea înfloritoare a bisericii și a chiliilor, mai ales catagrafia din 1828.

O fotografie de mai tîrziu prezintă interiorul închisorii Mărgineni, în care se observă însă multe prefaceri față de vremea anului 1840.

Cert este că mănăstirea avea, în 1841, o situație deplorabilă, iar viața celor surghiuniți acolo era nu numai tristă dar și mereu supusă bolilor pricinuite de insalubritatea chiliilor. Din aceste motive a solicitat și Ion Cămpineanu mutarea sa la mănăstirea Plumbuita, așa cum vor cere mai târziu, și alți arestați internarea la spitalul din Ploiești sau în alte locuri de detențiune cu condiții mai puțin precare.

Din aceste cauze, de altfel, la mănăstirea Mărgineni s-a încetat trimiterea masivă a deținuților de drept comun, ea fiind rezervată, după 1840, în principal, celor arestați din pricini politice.

Din documentele de care dispunem, rezultă că, sub aspectul hranei, viața la Mărgineni nu prezenta serioase privațiuni. Astfel, cunoaștem un *Catastih de hrana* celor patru deținuți de la mănăstire, în toamna anului 1841, între care și Nicolae Bălcescu. Astfel, arestații aveau împreună, zilnic, cîte două jimble și jumătate, rareori numai două jimble, 2 ocale de carne și, alternativ, 3 ocale de pește și 3 pui de găină, uneori cîte 100 draame de unt și 8—10 ouă de găină. La 4 august 1841 primeau chiar 125 de raci din heleșteele mănăstirii⁵⁸.

Deținuții locuiau fiecare în celule separate, recluziunea fiind și mai apăsătoare. De aceea zilnic fiecare primea cîte o luminare pentru vreme de seară.

Nu știm cîtă libertate de mișcare, în mănăstire vor fi avut deținuții atunci, dar credem că peste zi, cel puțin în prima perioadă a detențiunii

⁵⁸ Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 4/1832, f. 421r și în continuare.

sale, Nicolae Bălcescu era mereu în preajma călugărilor și chiar a egumenului, paznicii orînduiți de ocirmuirea județului Prahova lipsind chiar multă vreme. În acest sens, mănăstirea se adresa, la 28 iulie 1841, deci la douăzeci de zile de la aducerea lui Bălcescu la Mărgineni, cu rugămîntea de a reglementa paza arestatului, deoarece din cei doi doboranți menționați în adresa Vorniciei Temnițelor, care trebuiau să facă cu schimbul, săptămînal, nu s-a prezentat la post decît unul singur, care „șezînd vreo trei zile și de atunci și pînă acum nici acela”⁵⁹.

Evident că aserțiunea noastră privind posibilitatea lui Bălcescu de a lua contact cu arhiva și biblioteca mănăstirii, ce aducea din trecut, valoroase mărturii istorice, pare a fi o realitate.

Este de menționat în acest sens și volumul *Voyage de Dimo et Niccolo Stephanopoli en Grece* pe care Bălcescu l-a dăruit de aici, din închisoare, conducătorului mișcării revoluționare, Mitică Filipescu, aflat și el întemnițat la Mănăstirea Snagov. Dedicăția, datată 13 februarie 1842, este semnată la Mărgineni.

A urmat apoi o iarnă grea, pe care trupul plîpînd al tînărului Bălcescu a trecut-o cu greu, în condițiile de insalubritate ale mănăstirii, la care se adauga și starea proastă a tuturor sobelor din chilii. Atunci, în iarna lui 1841 și 1842, a contractat Bălcescu boala cea fără de iertare, care i-a măcinat în timp întreaga sa existență. Semnele ei apar evidente și grave abia în corespondența de mai

⁵⁹ Ibidem, f. 238

tîrziu, dar aceasta presupune o evoluție lentă nu o îmbolnăvire mai tîrzie și din alte cauze.

La 18 aprilie 1842, domnitorul semna ofisul de iertare a lui Nicolae Bălcescu, iar patru zile mai tîrziu la 22 aprilie, Vornicia Temnițelor cerea egumenului mănăstirii să încredințeze pe arestat fratelui său *Barbu Bălcescu*, spre „a-l aduce la Vor[nicie] spre a să aduce la îndeplinire înalta poruncă“⁶⁰.

Peste încă cinci zile, la 27 aprilie 1842, egumenul mănăstirii menționa pe adresa Vorniciei: „Potrivit cu cele poruncite s-au slobozit apr[ilie] 27“.

Adus sub arest de cei doi dorobanți ai județului Ilfov, în iulie 1841, Nicolae Bălcescu se întorcea la București însoțit de mai tînărul său frate Barbu, care avea atunci numai 18 ani.

Tînărul Nicolae Bălcescu intrase în viață pe porțile de închisoare ale mănăstirii Mărgineni, trăind cu întreaga sa ființă istoria cea nouă și cea de demult a neamului nostru.

Mărginenii deveniseră blazonul acestui suflet revoluționar innobilat nu de trecute genealogii, ci de flacăra patosului său închinat dezrobirii oamenilor și a țărilor românești din toate lanțurile istoriei: „Eu — spunea cu demnitate Bălcescu — mi-am început viața aruncat în închisoare pentru revoluție și închisoarea obligă ca și noblețea“.

⁶⁰ Ibid., f. 234r. Document publicat pentru prima dată de Horia Nestorescu-Bălcești în revista *Magazin istoric*, 1, nr. 3, iunie 1967, p. 54—55.

MARTIRII

După eliberarea lui Nicolae Bălcescu, la 7 septembrie 1842, este adus la Mărgineni un alt conjurat, Mihai Molojescu, căruia domnitorul îi refuzase grațierea, laolaltă cu Bălcescu. Ulterior Molojescu e transferat la mănăstirea Căldărușani.

Tot în septembrie 1842, este mutat la Mărgineni și Costache Baronescu, care rămîne aici pînă la 21 februarie 1843, cînd noul domn, făcînd un gest de clemență, grațiază pe toți cei implicați în complotului din 1840 ⁶¹.

Nu vor trece mulți ani și alți întemnițați politici, dar în urma revoluției din 1848, vor locui chiliile umede de la mănăstirea Mărgineni.

Înfrîngerea revoluției din 1848 de forțele conjugate ale celor două împărății, Turcia și Rusia, a fost urmată de o lungă și cruntă prigoană asupra tuturor celor care au participat sau au simpatizat cu ideile și înfăptuirile revoluționare. O comisie de anchetă își începe funesta activitate. Se fac masive arestări. Denunțurile se înmulțesc, iar cei care au simțit tăișul revoluției, boierii reacționari, se întrec în a trimite la Agie pe toți cei asupra cărora vor să se răzbune.

⁶¹ G. Zane, *Op. cit.*, p.

Comisia din București lucrează intens ; sute de întemnițați îi trec prin față. Mulți sînt aflați vînovați de pricini revoluționare, între care cea mai grea era arderea simbolică a Regulamentului Organic, acel fioros „codice al muncii de clacă“, cum îl numise Karl Marx.

Intervin apoi deciziile de exil, care aruncă dincolo de hotare pe Bălcescu și ceilalți conducători ai revoluției.

În țară ajung însă în fața divanului de judecată numai 11 împlicinați, condamnați la munca Giurgiului, adică la munca silnică în docurile portuare, sau la închisoarea Snagovului.

Condamnații, cei mai mulți cu sănătatea sdruncinată de multele luni de detențiune, sînt ținuți o vreme la Colțea, sub o anumită îngrijire medicală, pentru ca la 19 octombrie 1849, printr-un ordin al Departamentului treburile din lăuntru, către Logofeția Dreptății, să fie trimiși, în grup, la mănăstirea Mărgineni ⁶².

Egumenul mănăstirii este înștiințat să pregătească 4 odăi pentru locuirea celor 11 întemnițați.

Cei 11 martiri ai revoluției erau : Scarlat Turnavitu, Scarlat Voinescu, Costache Zaman, Alecu Petrescu, Ion Bunescu, Grigore Mihăescu, Ioan Rotescu, Constantin Manega, Tănase Macovei, Dimitrie Lăzărescu și Boicea Radovici ⁶³.

Scarlat Turnavitu, profesor la Craiova, fusese învinuit de comisia de anchetă pentru participarea sa „activă în revoluție“, timp în care „i s-au în-

⁶² *Anul 1848 în Principatele Române*, vol. 6, p. 247.

⁶³ Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 341/1849.

credințat de către acel guvern revoluționar postul de cîrmuitor al județului Rîmnicu Sărat, în care a stăruit pînă la restatornicirea legii oblăduirii“, iar „în administrația acestui post, a îndeplinit toate cererile acelui guvern revoluționar în care intră ne-greșit și arderea Regulamentului ce s-au săvîrșit în orașul Rîmnicu Sărat“⁶⁴.

Faptul că fusese profesor avea în fața comisiei de anchetă o circumstanță agravată, deoarece, precizau judecătorii reacțiunii, „toți profesorii au fost mașina revoluției“.

La 17 iunie 1849 a fost condamnat „la munca Giurgiului pe soroc de șase ani“⁶⁵.

Un alt condamnat la munca Giurgiului⁶⁶ era *Scarlat Voinescu*, cel care fusese, în vremea revoluției, cîrmuitor al județului Buzău și prezident al Clubului revoluționar din acest oraș.

În vremea arestării sale, în septembrie 1848, *Scarlat Voinescu* avea o situație familiară extrem de grea, pe care o cunoaștem din intervenția lui *Costache Arcuda*, din 23 octombrie 1848, care cerea eliberarea, cel puțin temporară a lui, deoarece soția, acestuia, nepoata petiționarului, „se afla pătîmind în cumplire, rămasă cu copil la sîn și cu altul în sarcină“, „neavînd nici trebuincioasele spre hrană“⁶⁸.

⁶⁴ *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*. Volum întocmit de Mihail Regleanu sub egida Direcției Generale a Arhivelor Statului, Buc., 1962, p. 225 (234) (5 mai 1849).

⁶⁵ *Anul 1848...*, vol. 6, p. 254.

⁶⁶ *Anul 1848...*, vol. 6, p. 256—257.

⁶⁷ *Documente...*, p. 262—263(6271).

⁶⁸ *Anul 1848...*, vol. 5, p. 257—258.

Cel puțin *Costache Zaman*, membru activ al clubului revoluționar din Craiova⁶⁹, fost subcîrmuitor la plasa Cîmpului, a ținut steagul revoluției și după înțrarea armatelor străine în țară, dar a fost arestat, la Calafat, „de către turci călători” și închis la Vidin, de unde era trimis la București, pentru cercetare, abia la 30 decembrie 1848⁷⁰. La 13 mai 1849 era și el condamnat „la munca Giurgiului pe soroc de șase ani”⁷¹, iar la 31 august 1850, transferat de la Mărgineni la schitul Berca din județul Buzău⁷², fiind eliberat din închisoare abia la 6 martie 1851, odată cu Turnavitu și Voinescu, întrucît nu beneficiase de grațierea generală din 20 august 1850⁷³. *Costache Zaman* a mai suferit și după aceea rigorile unei deportări în Rusia, în 1854, de unde s-a întors abia în 1856, prin Varșovia și Viena⁷⁴.

Tot la munca Giurgiului pe termen de șase ani au mai fost condamnați și *Ion Bunescu*, „cel întâi care a slobozit pistolul în Regulament la a sa ardere” în orașul Caracal⁷⁵, și *Alexandru (Alec) Petrescu*, fost comisar extraordinar al guvernului revoluționar și participant la arderea Regulamentului Organic în orașul Roșiori de Vede⁷⁶.

⁶⁹ Ibid., p. 108 (11 oct. 1848).

⁷⁰ Ibid., p. 729.

⁷¹ Ibid., vol. 6, p. 223.

⁷² Ibid., p. 306.

⁷³ Ibid., p. 307.

⁷⁴ Cornelia Bodea. *Figuri puțin cunoscute din revoluția de la 1848.*

In : *Studii*, nr. 2, 1960, p. 159—160.

⁷⁵ *Documente...*, p. 252—254 (263) (6 iunie 1849).

⁷⁶ Ibid., p. 199—200(201) (20 aprilie 1849).

Ceilalți deținuți de la Mărgineni fuseseră condamnați, tot la șase ani detențiune, dar în alte condiții, la mănăstirea Snagov.

În august 1850, sultanul Abdul-Mugid, printr-un firman din Constantinopol, a hotărât să grațieze pe cei condamnați, avînd în vedere că „sînt închiși de mai mult de un an, ceea ce este îndeajuns pentru pocăința lor”⁷⁷.

Făceau excepție de la grațiere, numai Constantin Zaman, Scarlat Turnavitu și Alexandru Petrescu, care au continuat să rămînă în închisoare, fiind transferați însă de la Mărgineni, pînă la 6 martie 1851, cînd au fost și ei amnistiați⁷⁸.

Se împlineau atunci 13 ani de la întemnițarea lui Alecu Lenș, pentru provocarea la duel a unui mărunt devotat al stăpînirii. Între timp, trecuseră pe la Mărgineni, colonelul Ion Cîmpineanu, conducătorul generației revoluționare de la 1840, și NICOLAE BĂLCESCU, sufletul revoluției românești de la 1848.

Revoluția înfrîntă, trimise la Mărgineni pe cei 11 martiri ai ei, singurii care suferiseră ani grei de temniță și sihăstrie.

Un deceniu de foc dăduse mănăstirii cantacuzinești o nouă și tristă faimă, pentru ca timpurile ce urmau să o arunce, definitiv, în uitare și în nimicnicia unui biet penitenciar.

⁷⁷ Arh. St. Buc., Documente turcești, nr. XIV/1619 (original) și Mihail Guboglu. *Catalogul documentelor turcești*, vol. 1, Buc., 1960, p. 558(2826).

⁷⁸ *Anul 1848...*, vol. 6, p. 307.

O B E L I S C U L

Am fost și azi la Mărgineni. Biserica mănăstirii nu mai există de câteva decenii, distrusă de ultimul cutremur al existenței ei, din noiembrie 1840, la care au colaborat, mai târziu, tirnăcoapele inconștiente ale oamenilor. Se păstrează numai fosta bolniță, a mănăstirii, transformată în biserică de sat.

Dacă zidurile s-au năruit în trecerea timpului, uitarea nu trebuie să se aștearnă peste aceste locuri.

E timpul, poate, să înălțăm aici, ca la Alba Iulia, un obelisc al martirilor revoluției din 1848.

Iar noi, și toți cei care ne vor urma, să afle mereu că la Mărgineni au suferit și au gândit viitorul cel fără seamăn al R o m â n i e i, NICOLAE BĂLCESCU și toate spiritele revoluționare ale aceluia vechi mijloc de veac.

A N E X E

I.

22 august 1828

*Catagrafia averilor
mănăstirii Mărgi-
neni*

Mănă[sti]rea Mărgineni 1828 avg[ust] 1828

Catagrafie de din porunca cin[stitului] D[ivan] s-au făcut de toate lucrările numitei mănă[sti]rii Mărgineni, mișcatoare și nemișcatoare.

Starea Mănă[sti]ri

Mănă[sti]rea jur în prejur cu dooa curți de zidu. În curtea cea den afară, sînt acestea... însă

15 — 1 odae de zidu lîngă poartă cu înveliș de șindrîlă nooaă, mai făcîndu-se și altă odae lîngă, aceasta tot într-un acoperiș.

1 grajdu mare de zid cu înveliș i pac de șindrîlă veche podit peste tot.

1 Povarnă de vargăi învelită cu trestie și șovar vechi prăpădit, pentru făcut rachiu de trebuința mănă[sti]rii.

1 șopron pentru cai învălit i pac cu trestie și șovar prăpădit.

- 1 Găinărie de zidu cu casa ei cu învelitură de şindrilă nooă, şi cu un şopron deschis unde lucrează lemnari, cu învălitoare de şindrilă veche.
- 1 i pac Găinărie de gardu, învălitoare de trestie şi şovar vechi.
- 1 Boorie mare de zidu învelită cu şindrilă veche, şi pus pă jumătatea învălitoarei trestie veche, care face trebuinţa a să învăli de isoană.
- 1 magazie mare de zidu învălită i pac cu şindrilă veche, şi un teasc de lemn, pentru făcutu uleiului şi vreo doozăci mii dă cărmizi nouă.
- 2 Porumbare mari cu învelitoare stricată de trestie veche pă dooă zeci şi opt furci fieşte care, iar nu pă treizeci furci după cum să zice în catagrafia cea veche. Şi trebuie a să învăli.
- 3 ceşmele de zidu, însă dooă cu apă iar una făr de apă.
- 1 şopron pentru căruţe lângă grajdul cel mare, de patru bucăţi, cu învelitoarea de şindrilă veche.
- 1 finărie despărţită de zidu, despre curte: din care o parte picat, meremetuit pe la unele locuri de cîte o palmă, şi de cîte dooă, iar o parte s-au făcut zidu de isnovă nefindu nici de cum.

Iar în curtea cea din năuntru sînt odăi treizeci şi una, bembeciuri şi pivniţi, i paisprezene, cămări, opt işitori, şi deosebit dooă paraclisiere, însă unul

cu clopotniță deasupra, în care sînt dooă clopote, și altul lîngă, poarta cea de fier, amîndouă cu zugrăveala stricată, și lipsă ccle trebuincioase, din care odăi numai trei nu sînt de lăcuit, iar celelalte bune cu învelișul lor, cel despre miazăzi vechi și stricat, cîndu ploo curge pren toate odăile de rîndu, iar învâlișu odăilor celor despre miază noapte s-au dres, înălțîndu-să zidul de un stînjén [...] de la Clopotniță pînă la foișorul ce iaste deasupra porții, de fier ce întră în mănă[sti]re. Și mai rămîind șindrilă veche pe alocurea socotind-se de bună și cîndu s-au înălțat zidul, călcînd salahorii pe dînsa s-au vătămat, și cîndu plooă pen pe alocurea, care trebuie a să meremetui iar partea dinspre miazăzi trebuie să să învălească de isnoavă, făcîndu-să acest meremet cum și altele de ua fost de trebuință care s-au și văzut în ființă, toate s-au făcut de proin igumen.

Starea Beserecii

Besearca mare de zidu cu două turnuri și patru cruci de tinichea cu bășici prefăcută la leat : 802 învălite [...] de șindrilă veche ; pardoseală atît înnăuntru în biserică, cît și afară în anvon de piatră. Zugrăveala înnăuntru și afară bună Catapeteazma cu răstignirea i cu ușele împărătești de lemn ; săpate și poleite, ușa de lemn săpată făr de fier ; cum intri în dreapta la bărbați sînt șaptesprezece jețuri bez cel domnescu, iar al mitropolitului s-au scos de s-au lărgit biserică, și de-a stînga nouășprezece, iar in tindă patrusprezece da dreapta și opt de-a stînga.

Arh. St. Buc., Bunuri publice, M-rea Mărgineni, pachet XIII, doc. nr. 9, f. 1r.

II

iulie 1863

Catagrafia mănăstirii Mărgineni

Mănăstirea Mărgineni din jud. Prahova unde să cinstești și să prăznuiești hramul Sfinților mai marilor Voevozi, Mihail și Gavril, este zidită din temelie de răposatul Marele Vornic Drăghici Mărgineanul ce să trage din neamul boierilor Filipești, iar mai la urmă preînțoită și de alți, precum pe larg pisană Bisericii cuprinde și Clădirea ei figurează cu chipul următor, însă

Două curți înprejurte cu zid și odăi, la cea dințiu poarta de zidu boltită, cu două canaturi vechi, iar deasupra ei un foișor de lemn vechi de tot.

Două odăițe de zid lângă poantă în partea dreaptă, învelitoare veche de șindrilă.

Un grajd de zid vechi pitulat, încătătoru ca de 40 vite învălit cu șiță iar podela stricată.

Un șopron în șase furci învălit iarăși cu șindrila și de la care se începe zidul meremetist pînă la o culă veche de zid învălită cu șindrila.

Trei odăițe cu galarioară învălite cu șindrila și cu ușile i ferestrele de brad proaste.

O magazie (bucătărie cu odae ei învălită cu șindrila.

Două odăițe vechi de tot alături cu magazia.

Un grajd ca de 12 perechi de cai tot de zid cu odae la mijloc în rîndul celor de mai sus, învălit cu șindrila veche peste tot, podela stricată.

Un șopron pitulat de vale despre apus, clădit pã arcada zidului, în nouă furci și alături cu dînsul o culă veche de zid învălite iarăși cu șindrila, iar de la acestea înainte spre miază noapte zid vechi.

Cutea de a doua înprejmuită cu case în două caturi însă :

De la poarta boltită în dreapta cum intră în lăuntru zece odăi în catul de jos și trei beciuri cu galeria în stîlpi de piatră, iar d-asupra acestora 21 odăi și un salon cu balcon de fier pã dinafară cu galerie în lăuntru largă în stîlpi de lemn, dușumeaua ei scînduri de brad, și parmalîcul de la Trapeza pînă la colțul scării de fier, iar de acolo pînă la Clopodniță de lemn.

Alătura cu salonul paraclisu cu aceste îmbunătățiri însă :

Tîmpla din nou de lemn săpată și poleită, cu patru icoane noi, Domnu H.S. ; Maica Domnului ; Schimbarea la față și Sfinți Arhangheli.

2 Sfeșnice din nou de lemn poleite și două iarăși de lemn mai proaste.

2 Tetrapode de lemn zugrăvite și poleite.

1 Iconostasu asemenea.

16 jețuri de nuc.

1 Polieleu de madem alb cu șase sfeșnice.

Tencueala pe din lăuntru lucrată cu Mermeru sadea peste tot și numai niște ciubuce poleite în formă de pervazuri pã dreapta, și pã stînga fără

zugrăveală, ci numai zugrăviți patru Evangheliști și Pantocratorul.

2 Sfeșnice mici de alamă sfântul prosta.

Toate acestea de mai sus arătate ziduri, pă partea dreaptă sus și jos nemermetisite mai multă parte pă zidurile cele vechi, învelite de la trapează pînă la Igumenie cu tablă de fier, iar de aici pînă la Clopodniță cu șindrilă, de brad, și zugrăvite peste tot cum și galeria ;

Aflata acum toate în bună stare precum asemenea și Clopodnița ce s-au numit mai sus și care vine despre apus, mermetisită bine iar de la jumătate în sus din nou cu opt ferestre de mijloc în saloți cu galerie la mijloc de fier pardosită cu tinichea iar învelitoarea turlei cu table de fier Crucea d-asupra simplă, și cu trei clopote însă unu nou.

În partea stîngă, tot zidăria veche pînă la Clopodniță avîndu deasupra 13 odăi și 2 Cămări, în față galerie, iar dedesuptul acestora pivniță și șase beciuri boltite, învelitoarea veche de șindrilă, iar pe dinafară lor zid veci unde este finărie, lemnărie și grădină mare.

În mijlocul acestei curți de a doua, Sfînta Biserică cu 3 turla mici învelitoarea ei și a turlor de șindrilă veche sagiacul împrejur de scînduri, deasupra turlor două cruci de fier precum și alte două pă trupul Bisericii[i], însă, una cam stricată, crăpată bisserica pe alocuri de cutremur ; zugrăveala veche iar tîmpla din nou făcută de marmură, cu ușile împărătești de lemn săpate și nezugrăvite, precu și cea de alătura ; la tîmpla puțină poleială, cu cinci Icoane Domnu H.S. Maica Domnului, Sfin-

ții arhangheli (vechi), sfinții părinți Ioachim și Ana, și sf. George din nou, cu tîmplele ncu, precum asemenea și Icoana sfintei Ecaterina. Cincizeci și cinci jețuri cu cell Arhieresc. Două sfeșnice mari de bronz cu cîte trei făcli[i] de lemn de la Icoanele împărătești, Două sfeșnice mai mici tot de branz, un Iconostas și două, tatrapoade vechi, pardoseala peste tot marmură fețe fără lustru, amvonul și un jet mare tot de marmură și fără lustru, asemenea și treptele scări[i] de dinaintea biserici[i], un polioleu cu 23 sfeșnice împrejur de alamă și 23 prășnicare, iar la fămei două Icoane vechi împărătești. Un polieleu de sticlă mic și altul asemenea de alamă.

Arh. St. Buc., Ministerul Instrucțiunii (Țara Românească), dosar nr. 1005/1863, f. 1r—3r.

III.

1818 octombrie 10

*Boierii Divanului
Țării Românești poruncesc agăi Nicolae
Văcărescu să ia măsurile
covenite ca ierarhul
Veniamin de Lesbos, care se
ascunde probabil la
mănăstirea Mărgineni,
să fie găsit și exilat în Moldova.*

[Noi], Boierii Divanului Valahiei

Deși printr-un alt pitac al nostru către serdarul Gheorghe Giuler-agă se arată în chip clar vinovăția lui Veniamin de Lesbos și în unanimitate el este condamnat la exilare dincolo de Dunăre, însă iarăși însuflețiți de simțăminte filantropice, noi am fost cu toții de părere să fie exilat în Bogdania (Moldova) pentru siguranța lui personală, fără să se mai întoarcă pe pământul Valahiei. De aceea și noi scriem Domniei Sale boierului arhon agă ca, Veniamin care se ascunde, să fie găsit ori la mănăstiri și hanuri, ori prin case, sau refugiindu-se pe la mănăstirea Mărgineni și, după ce va fi găsit, prin mij-

locirea boierului mare spătar, să i se arate pitacul primit mai înainte, și, după ce îl va citi, să-l ia Domnia-Ta făcîndu-i „mumbașiret“ și să pornească într-o trăsură, luîndu-și și lucrurile, iar în tovărășia unor arnăuți [care să-l conducă] pînă la Focșani, dîndu-i și prezenta noastră scrisoare către boierii ispravnici de acolo, al căror răspuns îl și așteptăm ca o dovadă a îndeplinirii hotărîrii noastre luate în comun.

1818 octombrie 10

Biblioteca Academiei, documente grecești, pachet CMXXX/15 ; orig. în limba greacă. Comunicat de Mihai Caratașu.

IV.

Trimiterea în surghiun la Mănăstirea Mărgineni a lui Alecu Lenș.

Primit luna aprilie 3 No. 14

Departamentul pricinilor din lăuntru
Cuvioșiei sale năstavnicului Sf. mănăstiri Mărgineni
sub Prahova

sud Prahova

„Fiindcă D. Aleco Lenș, din Innalta poruncă a M. sale lui Vodă să trimită surghiun la cea sf. mănăstire Mărgineni unde are a sta supt pază pînă la al doilea poruncă.

Departamentul scrie cuvioșiei tale, ca primind pe numitul D. Lenș de la orînduit cinovnic spre însoțire pînă acolo, să rînduiești îndată o odaie cu toate cele cuvincioase spre a Dumisale lăcuire pă cîtă vreme va stărui acol ; iar de primirea numitului și întocmai urmare, vei întoarce Departamentului înștiințare.

Pentru Șeful Departamentului

Ioan Manu

No 1557

Anul 1839 aprilie 1

S[ecția]-iu M[asa]-I-iu.

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni,
dosar nr. 1/1830, f. 201r (inedit).

V.

*Eliberarea lui Ale-
cu Lenș de la mă-
năstirea Mărgineni*

Priimit mai 26 No : 33

Departamentul Treburilor din Lăuntru
Cuviosului Năstavnic Mănăstiri Mărgineni

Prin Ofis de la 21 Maio Măria Sa Vodă bine
voind a dărui D-lui Alecu Lenci ertare, Departa-
mentul grăbește a da în cunoștiință Cuvioșiei Tale
aceasta ce în urmare Înaltei bune voinți D-lui Ale-
cu Lenci este slobod a să dăpărta de la acea Mănăs-
tire.

Pentru Șeful Departamentului.

Ioan Manu

No 2541
Anul 1839
maio 21
Secsia 1-iu
Masa 1-iu

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni,
dosar nr. 1/1830, f. 202r (inedit).

VI.

Adresa Departamentului pricinilor din lăuntru privind trimiterea în exil, la Mărgineni, a colonelului Ion Câmpineanu

1840 martie 19

Departamentul pricinilor din lăuntru Cuvioșiei sale năstavnicului mănăstirii Mărgineni

Fiindcă D-lui polcovnicului Ioan Câmpineanu, pă temeiu înaltului ofis al Mării Sale lui Vodă către acest Departament supt No 167, s-a glăsuț înaltelor întru aceasta devpoziții, s-au hotărît a să ținea surghiun și supt pază la acea sfintă mănăstire Mărgineni spre care sfîrșit și să trimite acolo prin într-adins cinovnic al Stăpînirei, Departamentul făcînd cuvi[o]șii tale cunoscut această înaltă poruncă, adaogă ca după sosirea numitului acolo, pă deoparte să i se dea în mănăstire trebuincioasele încăperi pentru a dumisale lăcuință și suptu pază petrecerea pînă la 2-lea înaltă poruncă, iar pă de

altă să răspundă Departamentului de acealia primire, și întocmai cu această urmare.

Șeful departamentului
Mih : Ghica

No 1392
1840 martie 19
Secsia l-iu Masa l-iu

Arhi. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni.,
dosar nr. 1/1830, f. 210r. (inedit).

VII.

Egumenul Mănăstiri Mărgineni reclamă Departamentul din lăuntru purtarea necorespunzătoare a paznicului colonelului Ion Câmpineanu

Cinstitului Departament din lăuntru

Mănăstirea Mărgineni

Cu plecăciune supui în cunoștința Cinstitului departament pe d-lui [ofițer] prepurcicu Manolache Culoglu orînduitul pasnic la D. polcovnicu Ioan Câmpineanu, că au ajunsu a fi nesuferit, din pricina netrebnicilor sale purtări ce întrebuițează către unu și [cătrel] altu. [Căci] fiindcă M[ănăstirea] [îndată] după venirea sa din buna ei voință l-au orînduit la masa egumenii [unde și urma totdeauna] unde și urma totdeauna [ori] și numitu din împotrivă drept care de mulțumire din zi în zi sporia ocărîndu și defăimîndu nu numai pe obișnuiți părinți [și] pă străini trecători ce nu curmează de multe ori și cu familiile lor. Ce și pe mine asemenea m-au întrebuițat mai vîrtos că fără să aștepte a să

scula de la masă poruncește de își aduceau ciubucu (lucru care socotescu că este împotriva la M[ănăstire]) vinzîndu dar aceste ale sale rele urmări i s-au [i-au] orînduit deosebită masă ca cu care chipu doară va înceta, însă au fost în zadar, [fiind] pentru că nici cu acest chipu n-au stătutu puțință a să înfrica dintr-untîia sa obișnuită pomire [spre exemplu despre masa și purtarea M[ănăstirii] către un asemenea cu bune purtări să să întrebe d-lui căpitan Lăzărun fost în locul său] apoi pe lîngă toate acestea :[deosebit] nu-și păzește nici însărcinarea pusă asupra-i [apoi] niște dar asemenea dar necuviincioase urmări ei să vede adusă mare neorînduială și supt execuție să grăbește a ruga pe Cînstitul departament ca pe deoparte cu chipu ce va socoti să o scape de un asemenea om orînduindu pe altu mai cu haractir de pe cum au fost d-lui căpitan Lăzărun fostul în locul său iar despre de alta să-l înțeleptească spre pilde și altora.

Anul 1840, luna iunie 3

Notă. Cuvintele plasate între paranteze drepte au fost anulate în ciornă.

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 212 (ciornă) (Inedit).

VIII.

Trimiterea la mănăstirea Mărgineni, în surghiun, a fostului iuncăr NICOLAE BĂLCESCU.

No. 31

Vornicia temnițelor

Cuviosului egumen al Mănăstirii Mărgineni

Arestatul Nicolae Bălcescu, fostul iuncăr, pentru împărtășirea ce au avut cu turburătorii liniștii obștii, s-au osîndit prin lumnat ofisul Mării Sale lui Vodă din 18 Iunie trecut cu No. 536, alăturat în copie pe lîngă adresul cînstitului Departament de supt No. 5048, a să trimite în surghiunlicu acei mănăstiri pe soroc de ani trei, fiind nevîrșnic, socotit de la data lumnatei porunci ; de aceea cu Dumitrache sin Radu și cu Radu sin Zecul paznicii ocîrmuirii Ilfov, să îndreptează numitul acolea, de a căruia primire veți întoarce cuviincioasa dovadă chiar în copie prescrisă depe alăturatul catastih de statul său supt No. 1864, și tot într-o vreme vi să face cunoscut că spre paza numitului s-au poruncit ocîrmuirei județului Prahova, de către cînst. De-

partament dinlăuntru ca să trimită Cuvioșii voastre doi dorobanți, cari vor fi pentru paza numitului și supt răspunderea Cuvioșii voastre.

Șeful Vorniciei
Blaramberg
1841 Iulie 7

Despărțirea l-iu, Masa l-iu
No. 1865

Pentru Șeful Mesii

Teodor Cialic

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 229r.

Ediții : Iuliu Tuducescu, *Două acte privitoare la surghiunul lui N. Bălcescu în 1841*. În : „Convorbiri literare“, 34, 1900, p. 1125—1127 ; G. Zane, *Mișcarea revoluționară de la 1840 din Țara Românească*. În : „Studii și materiale de istorie modernă“, 3, 1963, p. 303.

IX.

No.	Numele, sinul și porecla	De ce stare :	De câți ani !	Ce semne are :
1	Nicolae Bălcescu sin Pită- reasa Zinca	Nevîrstnic	19	Înălțimea de coți 2 și 7 ver- stie, părul căstăniu, sprince- nele căstă- nii, ochii căprui, la față smead mustățile căstănii, rade, la chip pre- lung, nasul lung

---

Vornicia temnițelor,
Catastihul acesta fiind întocmit după chipul și sem-
nele numiților potrivit cu luminatul ofis Mării
Sale lui Vodă s-au adevărit.

Șef vorniciei :

Blaramberg

Pentru Șeful Mesii : Theodor Cialic

1841 Iulie

No. 1864

*Fișa de deținut a lui
NICOLAE BĂLCESCU*

Unde s-au judecat	Pentru ce s-au judecat și la ce pedeapsă s-au orînduit :	Cînd s-a trimis pentru dinșii înștiințare cuviosului egumen al M-rei Mărgineni	De ce credință
La cinstitul Înalt Divan, Secția I-ii, însoțit cu cinstitul Divan criminal	Ca un turburător liniștii obștii s-au osîndit prin luminatul ofis al Mării Sale lui Vodă de la 18 Iunie trecut supt No. 536 alăturat în copie pe lîngă adresa cinst. Departament al Dreptății cu No 5048 a se trimite surghiun la pomenita mănăstire pe soroc de ani trei	S-au trimis cu porunca Vorniciei de la 7 Iulie 1841 supt No. 1865.	Creștin

Adresa pe verso : Cu arestantul Nicolae Bălcescu Vornicia temnițelor — Cuviosului egumen al M-rei Mărgineni No. 1864 și 1865

Arh. St. Buc. Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/-830, f. 230. Ediții : Iuliu Tuducescu, *Două acte privitoare la surghiunul lui N. Bălcescu în 1841*. În : „Convorbiri literare“, 34, 1900, p. 1125—1127 ; G. Zane. *Mișcarea revoluționară de la 1840 din Țara Românească*. În : „Studii și materiale de istorie modernă“, 3, 1963, p. 304.

X.

*Răspunsul mănăstirii
Mărgineni care con-
firmă primirea a-
restatului NICOLAE
BĂLCESCU*

Cinstitului departament al dvornicii temnicilor
1841 iul[ie] 8. No. 38

Trimisul arestat Nicolae Bălcescu fostul iun-
cher pe lângă porunca acelu cinstit departament
de supt. No. 1685 s-au primit și pentru care tot-
odată cu întoarcerea cerutei dovezi în copie pre-
scrisă după alăturat catastih de statul său, cu cins-
te să răspunde, ca potrivit se va face urmare. În
lipsă.

Ieremia

Adeverirea catastihului

M[ănăstirii] M[ărgineni]

Catastihul acesta fiind întocmit după cel ală-
turat pe lângă porunca aceștii cinstite dvornicii a

temnicilor de supt No. 1865 în chipul și semnele pomnitului s-au adevărit. În lipsă

K.

Singur tu scris și tu însuși încalci legile *

* Însemnare în limba greacă

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/18:30. f. 231 (inedit).

XI.

Demersurile mănăstirii Mărgineni pentru obținerea celor doi dorobanți trebuitori pentru paza arestatului NICOLAE BĂLCESCU.

Cinstitei ocîrmuiri de Prahova

1841 iul[ie] 28 : No. 50

Cu remiterea pe lingă porunca Cinstitei dvornicii a temnicerilor, de supt No. 1865 a arestatului Nicolae Bălcescu fostul iuncher în surghiunlicul acestei M-tiri., vi să face cunoscut că pentru păsire s-au porunci acei cinstite ocîrmuiri ca să ne trimiță doi dorobanți. Și fiindcă și din aceștia numai unu s-au arătat, atunci după venire-i șezîndu vreo trei zile și de atunci și pînă acum nici acela.

De aceea M[ănăstirea] nu lipsește cu cinste a i să pune în cunoștință spre civiincioasa punere la cale.

În lipsă

K.

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni, dosar nr. 1/1830, f. 238 (inedit).

XII.

*Eliberarea lui
NICOLAE BĂLCES-
CU de la mănăstirea
Mărgineni.*

Vornicia Temnițelor

Năstavnicul Mănăstirii Mărgineni

Măria Sa prea Înălțatul Nostru Domn, cu prilejul sărbătorii Sfintei învieri a domnului mîntuitorul nostru Isus Hristos milostivire revărsînd și asupra lui Nicolae Bălcescu, ce cu porunca de supt No. [1865] din anul încheiat s-au trămis în surghiulicul acei mănăstiri pã soroc de ani trei, au bincvoit prin luminat ofis din 18 ale curgătoarei luni No. 239, alăturat în copie pã lingă adresa C[institu-lui] departament al Dreptății supt No. 1021, a-i dăruir desăvîrșească ertare din hotărîrea sorocită. De aceea să scrie Cuvioșiei voastre ca să încredințeze pã numitul în mina Dlui D : Barbu Bălcescu a-l

aduce la Vor[nicie] spre a să aduce la îndeplinire
înalta poruncă.

Blaramberg

Ajutorul me[sei] Teodor Cialic

Anul 1842
luna apr[ilie] 22
Des. 1.
Mas[a] 1
No. 962

[Însemnare a egumenului]: „Potrivit cu
cele poruncite s-au slobozit apr[ilie]27“

Arh. St. Buc., Dosare mănăstirești, M-rea Mărgineni,
dosar nr. 1/1830, f. 234r.

Ediții: Horia Nestorescu-Bălcești, *Bălcești — destinul
unei familii*. În: „Magazin istoric“, 1, nr. 3, iun. 1967,
p. 54—55.

XIII.

*Firmanul Sultanului
Abdul-Mugid pentru
grațierea majorității
condamnaților de la
mănăstirea Mărgi-
neni.*

Laudă prinților din Nația lui Mesia și întiiul între cei mai mari ai neamului lui Hristos prinț al Țării Românești Barbule Știrbei (căruia rangul să se prelungească în veci).

Cum va sosi acest Împărătesc al nostru ordin, fie știut, cu toate că era Împărăteasca noastră voiață ca să se arestuiască pe termen de șase ani acele 6 persoane, din numărul acelora ce s-au prins pentru desordini ivite în Țara Românească, cărora numele sînt cunoscute și care s-au dat sub judecată, și 5, încă, cărora numele sînt cunoscute și care după hotărîrea judecătoriilor locale s-au găsit cu cale să se supue la osîndă, munci pe termen de 6 ani, îndatorîndu-se la munci proaste, dar fiindcă din aceste persoane o mai mare parte s-a găsit în arătate mai sus desorini fără a fi informate de ele și fiindcă sînt închise mai mult de un an, care timp de destul spre pedeapsa lor, s-a acordat Împărăteasca noastră iertare către toate celelalte persoa-

ne, afară de persoanele Constantin Zaman, Scarlat Turnavitu și Alexandru Petrescu deocam dată.

Acum, Tu, Prințe, informându-te de cuprinderea acestui Împărătesc al nostru ordin, vei libera pe aceste persoane, dindu-le să înțeleagă că, dacă nu se vor îndrepta și nu se vor pătrunde de valoarea unei asemenea bunăvoințe, urmînd la executarea unor asemenea necuviințe, atunci li se va face cuvenita strașnică pedeapsă.

După modul acestui Împărătesc ordin urmînd, te vei supune la Sacrul nostru Semn.

Datu-s-a în Capitala noastră pe la începutul lui Șavalu anul Egirei 1266 [29 iulie 1850].

[Pe verso, cu caractere chirilice]: „Firman de la 20 august 1850, prin care să iartă parte din arestanții de la Mănăstirea Mărgineni, implicați în Evenimentele din Anul 1848“.

Arh. St. Buc., Documente turcești, pachet XIV/1619; original pe hirtie.

BĂLCESCU AND OTHER POLITICAL PRISONERS AT MĂRGINENI

In the series of the particular works dedicated to Nicolae Bălcescu and to the Romanian Revolution from 1848 initiated by the cultural Society „The Friends of Bălcescu Museum“, there occurs now this study meant to mainly present the period of imprisonment of the great Romanian democratic revolutionary Nicolae Bălcescu at the monastery Mărgineni after the failure of the revolt from 1840 lead by Mitică Filipescu.

All the participants to the revolutionary action from 1840 have been arrested and convicted to hard years of detention at Snagov prison. Nicolae Bălcescu, the youngest participant was convicted to only three years of imprisonment at the monastery of Mărgineni where he was brought in July, 8 th, 1841 and released before ending the whole period of imprisonment on the 27 th of April 1842, by the so-called clemency law delivered by the voivode.

As the monastery Mărgineni, disappeared today, became a genuine symbol of martyrdom in the fight for liberty, the author enters upon an ample reconstitution of the history of this old settlement from Walachia. Thus, it is pursued the history of the monastery since its first documentary attestation in 1486 when it was built up by the magistrate

Drăghici of Mărgineni by means of a material which is original.

Subsequently, in 1646, the monastery was completely rebuilt by the court marshal Constantin Cantacuzino, a great dignitary of Byzantine origin at the court of the voivode Matei Basarab.

From now on, there begins the most fruitful epoch in the development of this old settlement.

Later, in 1720, the voivode Nicolae Mavrocordat devotes it to the Mount Sinai, but the monastery passes through an evil century for its existence, being destroyed by two catastrophic earthquakes, in 1742 and 1802.

Having been rebuilt, the monastery is changed after 1830 into a prison for both prisoners of common law and prisoners who committed political misdemeanours.

Its first political prisoners in its modern epoch is *Alecu Lenș* who was imprisoned here in April, 1 st, 1839 charged to have fed an atmosphere of insubordination towards the Organic Regulations and towards the protecting powers: Russia and Turkey. After two months of imprisonment, Alecu Lenș was released.

Then, in 1840, was imprisoned at Mărgineni the colonel *Ion Câmpineanu*, the man who tried to achieve an ample movement of national resistance against the Organic Regulations and against all the foreign interferences into the life of Walachia. He was followed, as we saw before, by Nicolae Bălcescu who was taken ill by the disease caused by the hard living conditions which ruined him little by little

until his tragical end, far from the country, at Palermo.

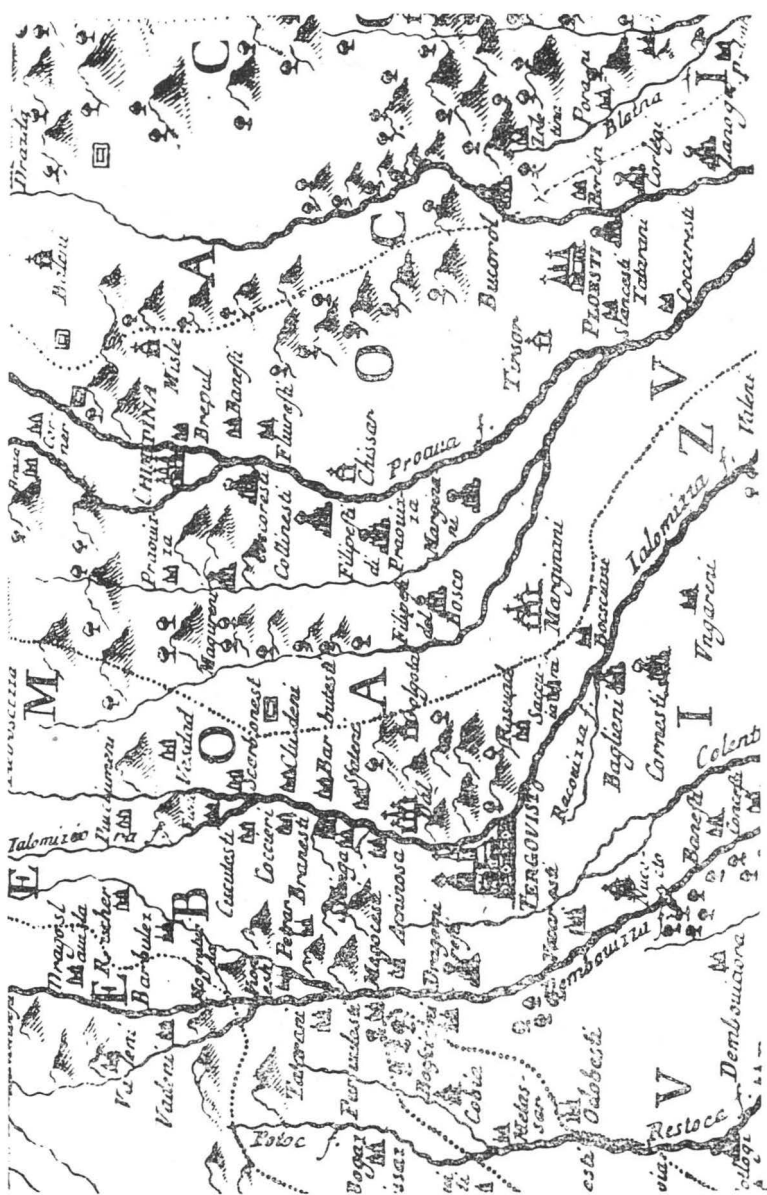
After the suppression of the Revolution from 1848 by the two allied powers, Russia and Turkey, the participants to the movement who remained at home have been arrested, tortured and chayed to hard years of prison. They spent their sad detention at the monastery Mărgineni too, which has thus become the tragical symbol of martyrdom for those who, at the middle of the last century, fought for the national and social freedom of their country.

The study, which constitutes the first part of the work, is completed with a rich *documentary annex*, in which are published, in transcription, 13 different documents referring to the history of the monastery and to the imprisonment of the Romanian revolutionaries, Alecu Lenș, Ion Cămpineanu, NICOLAE BĂLCESCU as well as the 11 martyrs of the Revolution from 1848. The greatest part of these materials is original.

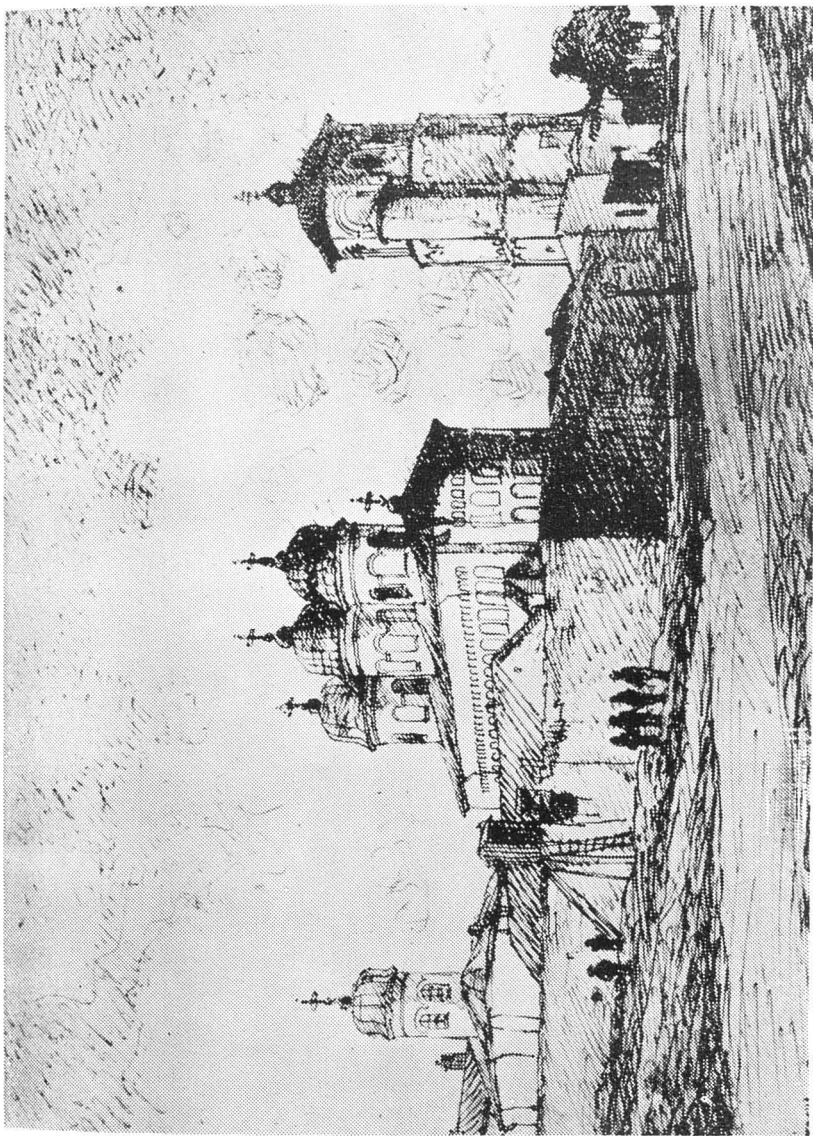
The work is also completed with numerous *iconographical materials*, which present images of the monastery in different epochs as well as photocopies of the main original documents which are reproduced in the annex.

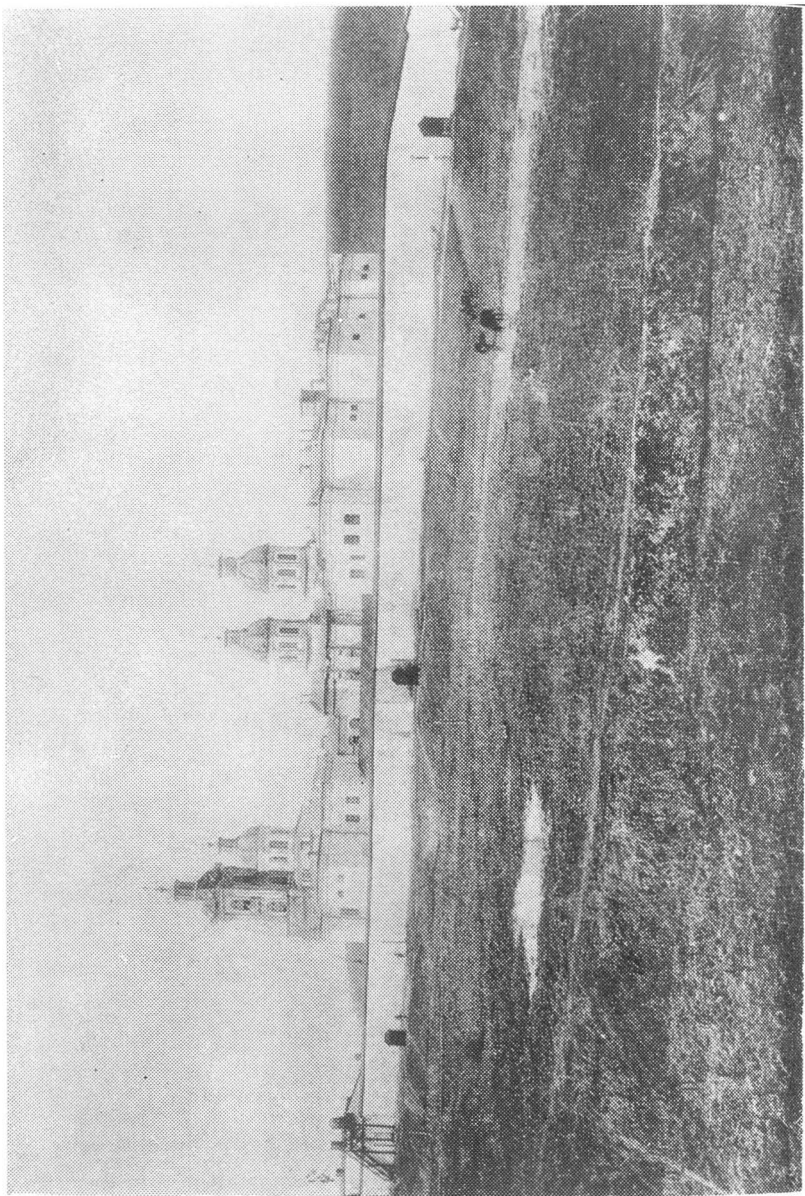
CUPRINS

- 7 Mănăstirea
- 17 Temnița
- 22 Biblioteca
- 26 Duelul
- 31 Câmpineanu
- 35 Conspirația
- 38 Nicolae Bălcescu
sin Pităreasa Zinca
- 41 La Mărgineni
- 45 Martirii
- 50 Obeliscul
- 51 Anexe

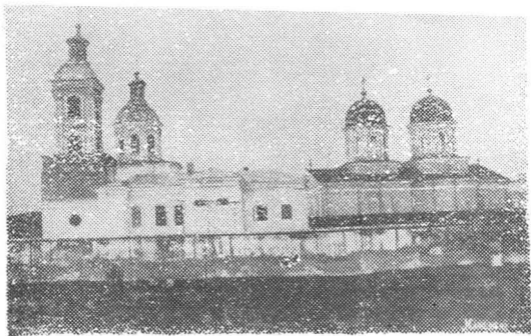

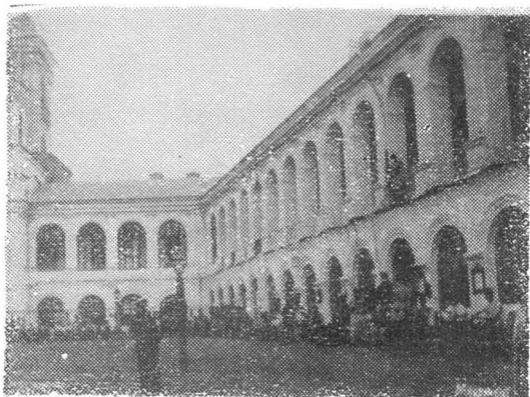

5

6

7

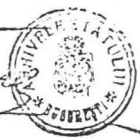

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or official document. The text is dense and covers most of the page.

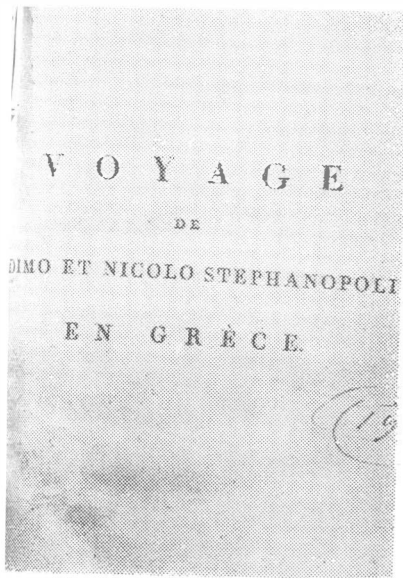
Handwritten signature or name, possibly 'M. J. ...'.

and ...
... ..

Handwritten text, possibly a date or reference number.

Handwritten signature or name, possibly 'C. ...'.

Handwritten text at the bottom right, possibly a date or reference number.

De la Bibliothèque de
Mre Nicolas Batteux

Souvenir d'Amitié à
Monsieur Demetria de la
part de N. Batteux.

ce 13 février. 1840
i Martzireni

Lista ilustrațiilor

1. Detaliu, cu mănăstirea Mărgineni, din harta stolnicului Constantin Cantacuzino, în versiunea italiană publicată de Anton Maria Del Chiaro, la Veneția, în 1718.
2. Catagrafia mănăstirii Mărgineni din 1828.
3. Mănăstirea Mărgineni după un desen, din 1857, de Cretzoiu.
4. Mănăstirea Mărgineni după incendiul din 1893, refăcută.
- 5—7. Mănăstirea Mărgineni după primul război mondial.
8. Adresa Departamentului Pricinilor din Lăuntru pentru trimiterea în surghiun la mănăstirea Mărgineni a lui Alecu Lenș.
9. Adresa Departamentului Trebilor din Lăuntru pentru eliberarea lui Alecu Lenș de la mănăstirea Mărgineni.
10. Fișă de deținut a lui NICOLAE BĂLCESCU.
11. Adresa Departamentului Pricinilor din Lăuntru către egumenul mănăstirii privind trimiterea în surghiun a colonelului Ion Cîmpineanu.
12. Ciorna adresei mănăstirii Mărgineni către Departamentul din Lăuntru referitoare la purtarea necorespunzătoare a paznicului colonelului Ion Cîmpineanu.
13. Adresa Vorniciei Temnițelor privitoare la trimiterea în surghiun la mănăstirea Mărgineni a lui NICOLAE BĂLCESCU.
14. Ciorna răspunsului mănăstirii Mărgineni pentru primirea arestatului NICOLAE BĂLCESCU.
15. Ciorna adresei mănăstirii Mărgineni către Ocîrmuirea de Prahova pentru obținerea celor doi dorobanți necesari pentru paza arestatului NICOLAE BĂLCESCU.
16. Adresa Vorniciei Temnițelor pentru eliberarea lui NICOLAE BĂLCESCU (22 aprilie 1842).
- 17—19. Însemnări și o dedicație a lui NICOLAE BĂLCESCU pe o carte dăruită, din închisoare, lui Mitică Filipescu.

**Muzeul memorial „Nicolae Bălcescu“. deținătorul unui bogat tezaur documentar, —
forum de cercetare științifică de educație patriotică.**

Lei 6

SOCIETATEA „PRIETENII MUZEULUI BĂLCESCU”
Bălcești pe Topolog, 1975